

Novi list izhaja vsak četrtek zjutraj. — Uredništvo in uprava sta v Gorici via Mameli 5; telefon št. 308. — Poduredništvo in podružnica uprave v Trstu via Valdirivo 19/III; telefon št. 39-08. — Uradne ure vsak delavnik od 9. do 12. ure.

Novi list

Naročnina za celo leto 15 L., za pol leta 8 L. Za inozemstvo 30 L. — Trgovski oglasi po 1.— L., osmrtnice, poroke, poslana, oglasi denarnih zavodov itd. po 150 L. za 1 mm v stolpcu. — Mali oglasi po 50 stot. za besedo, najmanj 5 lir.

ŠTEV. 35.

V GORICI, ČETRTEK 28. AVGUSTA 1930.

LETO II.

Tedenski koledarček.

29. avgusta, petek: Obglavljenje Janeza Krstnika; Sabina, mučenica. — 30., sobota: Roza Limanska, devica; Feliks (Srečko) mučenec. — 31., nedelja: 12. pobinkoštna nedelja. Rajmund (Rajko) spozn. — 1., septembra, ponedeljek: Egidij (Ilij), opat; Verena. — 2., torek: Jodek, škof; Maksima, mučenica. — 3., sreda: Evfemija, Tekla, Erazma, Doroteja, tov., device muč. — 4., četrtek: Rozalija, devica; Roza Vit.

V nedeljo 31. avgusta prvi krajec; lepo.

Novice.

Mussolinijev nečak umrl.

V sredo 20. t. m. zvečer je v mestu Cesenatico ob Jadranskem morju po težki boleznii umrl 20-letni Sandro Mussolini, najstarejši sin Arnalda Mussolinija, brata vladnega načelnika. Pokopali so ga z velikim sijajem zadnji petek. Na poslednji poti so ga spremljale velike množice ljudstva in najodličnejši zastopniki oblastev in fašistovske stranke z načelnikom vlade na čelu. Za prerano umrlim mladim nečakom žaluje vsa Italija.

Načelnik vlade odlikovan.

Romunski kralj Karol II. je podelil načelniku vlade Mussoliniju najvišje romunsko odlikovanje — red Karola I.

Prefektov obisk.

Goriški prefekt Dompieri je v petek 22. avgusta obiskal Vipavo, Slap pri Vipavi, Ajdovščino in Lokavec ter se zanimal za škodo, povzročeno po toči. Ogleдал si je poškodovane vinograde in nato odpotoval v Gorico.

Polet preko Italije.

V ponedeljek 25. t. m. se je pričel v Rimu prvi veliki mednarodni letalski polet preko Italije. Sedaj v sredo predpoldne, ko pišemo te vrste, se drzni roj bliža Gorici, kjer bodo letalci za par minut pristali. Iz Gorice gre pot naprej do Benetk, kjer se polet za danes zaključil. V ponedeljek zjutraj okrog 1/26 ure je na rimskem letališču dal minister zrakoplovstva Balbo znamenje za odhod. Tekom pol ure je bilo v zraku 52 letal, ki so hitela v smeri proti Neapolju. Prvi dan so letalci prepluli Neapolj, Brindisi ter ob vzhodni obali Jadrana dospeli do Rimini, kjer so v torek počivali. Od 52 letal jih je v Rimini prišlo pravočasno 43, drugi so iz enega ali drugega vzroka izostali. Pot je bila dolga 1111 kilometrov. V sredo zjutraj se je dvignilo v Rimini 45 letal, ker sta dva zamudneža dospela pozneje. Pot jih je peljala preko Apeninov nad Florenco in od tam nazaj preko gorskih grebenov nad Bolonjo, odkoder so se vrno od Benetk mimo Trsta, Postoj-

ne in Gorice krenili nazaj v Benetke, kjer so se ustavili. Iz Benetk bodo v petek leteli na Poadižje in od tam po sev. Italiji do Turina, kjer bodo zopet počivali. S poletom iz Turina v Rim se bo velika mednarodna tekma zaključila. Poleg italijanskih letalcev se udeležujejo poleta Francozi, Belgijci, Angleži, Nemci, Čehi in Švicarji.

Istrski vodovod.

Državni podtajnik Jandolo je te dni brzojavno obvestil puljskega prefekta, da je vlada odobrila gradbo prvega dela velikega istrskega vodovoda. Stroški so proračunjeni na 28 milijonov lir. Z delom se bo pričelo najbrže 28. oktobra t. l.

Svetovni kongres živinorejcev.

Od 4. do 11. septembra se bo vršil v Padovi pod pokroviteljstvom ital. kralja 11. mednarodni kongres živinorejcev.

Ljudsko štetje.

Pomladi l. 1931. se bo vršilo sedmo ljudsko štetje, kakršno je vsakih deset let. To pot bodo zaznamovali tudi, h kateri veri pripadajo posamezniki.

Cekini.

Zadnja številka uradnega lista »Gazzetta Ufficiale« prinaša kr. odlok, s katerim se dovoljuje kovanje zlatih novcev po 50 in 100 lir.

Oboroževanje.

Angleški časopisi poročajo, da gradi Francija 50 novih bojnih ladij. Med njimi so križarke nove vrste, ki imajo 15 centimetrov debel jekleni oklep.

Duhovniška vest.

G. Jakob Cian, docent in prefekt v malem semenišču v Gorici, je imenovan za župnika v Červinjanu.

Časnikarska vest.

»Il Popolo di Trieste« je pred par tedni prešel v last fašistovske stranke. Postal je izrecno strankino glasilo v Julijski Krajini, vodstvo lista je prevzel tržaški fašistovski tajnik dr. Perusino. Sedaj se dogovarjajo, da bi imela goriška dežela v listu dnevno eno stran na razpolago. Ko bo ta zadeva urejena, bo goriški »L' Isonzo« prenehal izhajati.

Važna nova cesta.

Nemška Avstrija je začela graditi veliko avtomobilsko cesto, ki bo s Solnograškega preko pogorja Velikih Tur šla k Sv. Krvii ob vznožju Velikega Kleka (Grossglockner) na Koroškem. Cesta bo šla preko 2665 m visokega sedla Pfandlscharte. Z novo cesto bo ustvarjena važna nova zveza med severom in jugom preko alpskega zidu. Cesta bo tudi za Italijo in njen promet z Avstrijo odličnega pomena.

Žrtve potresa.

Svoječasno smo po italijanskih viših poročali, da je zahteval strašni potres v južni Italiji 2142 človeških

žrtev. Ker so nekateri inozemski listi pretiravali in pisali, da je bilo žrtev veliko več — govorili so o 5 do 15 tisočih mrtvecev — je vlada sedaj izdala imenski izkaz vseh smrtno ponesrečenih. Iz tega imenika izhaja, da je potres uničil 1404 življenja.

Sv. oče ob Visli.

V Loretu so si Poljaki postavili narodno kapelico. Zdaj slikajo notranjščino. Neka slika kaže silovito bitko ob Visli, v kateri so Poljaki pognali boljševice v beg in s tem rešili domovino. Na sliki se vidi tudi sv. oče Pij XI., ki je bil takrat papežev nuncij v Varšavi.

Prof. Porenta umrl.

12. avgusta je v Št. Vidu nad Ljubljano umrl profesor Gašper Porenta. Poučeval je risanje na škofovi gimnaziji od l. 1905. do danes. Vzgojil nam je prvaka naših modernih slikarjev Toneta Kralja. Naši ljudje se ga gotovo še spominjajo od takrat, ko je bil župnik v Košani. Umrl je nepričakovano, saj je bil kljub svojim 60 letom vedno čil in zdrav.

Smrt v zraku.

Na letalu, ki vozi iz Trsta v Zader, se je blizu Lošinja razletel vijak in kos je smrtno zadel Emilijo Kozuličev, ki je s teto potovala na Lošinj. Tudi teto je precej ranilo. Ubita deklica je hčerka kapitana Gvidona Kozuliča iz znane družine Kozuličev, ki so prišli z Lošinja v Trst in ustanovili slavno Kozuličevovo brodersko društvo.

Po 33 letih.

11. julija 1897. je bilo. Z Danskega otoka, ki je del Svalbardskega otočja, je ta dan odletel v nevodljivem zrakoplovu (balonu) proti severnemu tečaju drzni raziskovalec polarnih tajn švedski inženir André z dvema spremljevalcema. Vrnil se ni več. Kakor mnogo drugih je tudi on plačal svojo neutešljivo vedoželjnost s smrtjo v večnem ledu. Dne 6. t. m. je neka norveška znanstvena komisija na nekem otoku Franc Jožefove zemlje našla ostanke Andréjeve ekspedicije. Andréjevo truplo in truplo enega tovariša sta bili zamrznjeni v led in razmeroma še dobro ohranjeni. V njuni obleki so dobili še dnevnik z različnimi zapiski, v bližini pa puško in razne znanstvene instrumente. Od tretjega raziskovalca so našli samo kosti. Tudi male sani in ladjico ter razno drugo orodje, vse pokrito z debelim ledom, so izkopali v bližini. Junaškega raziskovalca severnega tečaja in njegova dva spremljevalca bodo v septembru prepeljali v domovino, kjer jih bodo po 33 letih slovesno pokopali v domači zemlji.

Poincaré 70-letnik.

R. Poincaré, bivši predsednik francoske republike ter večkratni ministrski predsednik, je 20. avgusta praznoval svojo sedemdesetletnico.

Za manjšinske šole.

Čehoslovaška vlada je sklenila vstaviti v državni proračun za prihodnje leto 28 milijonov kron za gradbo manjšinskih šol. Tak znesek bo vlada dajala deset let. Dosedaj je trosila za manjšinsko šolstvo 17 milijonov letno.

Nov rudnik.

Blizu Kosovske Mitrovice v Jugoslaviji so odprli nov rudnik za svinec in cink. Neko veliko angleško rudokopno društvo raziskuje namreč že nad pet let po Stari Srbiji rudnike izza carjev Nemanjičev. Sedaj je nalletelo v bližini Kosovske Mitrovice na velike sklade svinčene in cinkove rude in takoj začelo graditi rudnik. Samo na eni točki so našli toliko rude, da bodo Angleži lahko skozi desetletja izvažali vsak dan na desetine vagonov surovega blaga. Društvo je vložilo v podjetje nad pol milijarde dinarjev (okoli 180 milijonov lir) ter zaposlilo 3000 delavcev. Ruda je prvovrstna; vsebuje nad 70% svinca. Razen tega je v njej tudi nekaj odstotkov srebra.

Smrtni skoki.

Nedavno je neka mlada gospa med kopanjem v Grljanu tako nerodno skočila v morje, da si je zlomila hrbtenico in kasneje umrla v bolnišnici. Na Brionih je tržaški študent Karel Schott pri skoku zadrl ob skalo in si razklal glavo. V četrtek je 18-letni Bruno Pavlica iz Barkovelj skočil v morje. Ker ga ni bilo iz vode, so ga šli tovariši iskat. Kmalu so ga izvlekli iz vode; bil je že mrtev. Razbil si je bil lobanjo.

Čudna nasprotja.

Nedavno so se v Londonu sporazumele Anglija, Amerika in Japonska, koliko in kakšne vrste ladij sme imeti vsaka. Radi tega sporazuma bo Amerika potopila dve velikanski oklopnici »Florida« in »Wyoming«, ker bi bilo število njenih oklopnih sicer previsoko. Po povratku japonskih odposlancev z londonske konference je neki visoki mornariški častnik izvršil harakiri, to se pravi, razparal si je trebuh, da tako protestira proti londonskemu sporazumu, s katerim je bila japonska mornarica prikrajšana.

Dečka zamenjal za zajca.

V neki vasi v bližini Padove je neki 15 letni Jože Zanoni trgjal fižol na domači njivi. Nenadoma ga je zadrl v desne prsi strel iz lovske puške. Lovca Avgust Tiso, ki je tam okrog zasledoval divjačino, je videl neko premikanje v fižolu in misleč, da je zajec, ustrelil ter mesto zajca zadrl nesrečnega Jožeta. Nevarno ranjenega dečka so prepeljali v bolnišnico, lovca so prijeli pa orožniki.

Nenavadna nesreča.

Na letališču pri Olomucu na Moravskem se je pripetila nenavadna smrtna nesreča. Na polju ob robu letališča je delala neka ženska. Bila je sklonjena k tlom in ni opazila, da je pristalo v njeni bližini letalo, ki jo je tako nesrečno zadelo z enim krilom za tilnik, da ji je glavo naravnost odsekalo.

Draga knjiga.

Stockton, poslanik Združenih držav na Dunaju, je kupil v samostanu v Št. Pavlu na Koroškem znano sv. pismo Gutenbergove izdaje in v samostanu Sv. Blaža v Celovcu več tiskanih knjig iz 15. stoletja. Te knjige so namenjene za knjižnico kongresa (ameriške poslanske zbornice), ki je za nakup dovolil poldrug milijon dolarjev ali 28 milijonov in pol lir. — Gutenberg je izumitelj in začetnik tiskarske umetnosti. Živel je v prvi polovici 15. stoletja. Natisnil je sv. pismo, ki spada danes med največje knjižne redkosti.

Nameravan atentat v Egiptu.

Egiptovski ministrski predsednik Sidki paša se je v ponedeljek vozil z vlakom iz Aleksandrije v Kairo. Medpotoma je postal lačen in je naročil zajtrk. Sluga, ki je tekel, da ukaz izvrši, je na hodniku vagona srečal natakarka in mu ukazal, naj prinese zajtrk za vladnega predsednika. Natakarka je kar obstal. Sluga je začel sumiti, da natakarka ni pristen. Zato se je vrgel nanj in ga preiskal. Pod sukno je našel ostro sekuro. Napačnega natakarka so zaprli, Sidki paša pa je ostal lačen do konca vožnje.

Trocki ne gre na Češko.

Poročali smo, da se namerava Trockij v Franjinih varih na Češkoslovaškem sestati s Čičerinom in Lunačarskim. Sedaj prinašajo listi Trockijevo izjavo, da ne bo zapustil svojega sedanjega bivališča na otoku Prinkipo ob Carigradu v Črnem morju.

Obisk postojnske jame.

Postojnsko jamo je 14. in 15. avgusta obiskalo nad 37.600 ljudi. Največ obiskovalcev je bilo iz Lombardije in z Beneškega. Pa tudi iz drugih pokrajin jih je bilo mnogo. 7. septembra bo pevski zbor milanske opere »Scala« priredil v jami dva koncerta.

Poznajo pomen oglaševanja.

Trgovci v Združenih državah ameriških so lansko leto izdali za oglase po časopisju 50 milijard ali 50 tisoč milijonov lir. Ameriški trgovci potrosijo za oglaševanje petkrat več kakor evropski.

Krvav boj.

V majhni dalmatinski vasi Brstanovo se je pred nekaj dnevi vršil krvav in hud boj, katerega se je udeležilo okoli 400 kmetov. Kje je vzrok? Na Telovo se je steplo nekaj kmetov iz Brstanovega in iz sosednjih vasi. Porazeni so bili Brstanovci, ki so obljubili maščevanje. Jeli so brusiti nože in srpe, čistiti puške ter kopiciti kamene na pripravnih točkah. Nasprotniki so to zvedeli ter so se začeli pripravljati tudi oni. Ko so bile priprave končane, se je začel boj, v katerega so s krikom in vikom posegle tudi ženske, otroci in starci. Bitka je trajala dolgo v noč ter se nadaljevala še drugi dan. Končno so zvedeli zanjo orožniki, ki so pretepače razpodili. Ranjenih je bilo več, mrtev ni nihče. Sedaj vlada v Brstanovem mir.

Tako se je maščeval.

V San Paolo v Južni Ameriki se je mladi Manuel zagledal v lepo in bogato Lavro. Tudi dekletu je mladenič

ugajal in kmalu sta bila srečno zaročen par. Toda dnevi sreče so kmalu minili. Manuel je namreč z bridkostjo opazil, da je Lavrina zvestoba hitro spremenljiva, kajti rada je z zaljubljenimi pogledi lovila tudi druge. Ko jo je nekega večera zasačil v ljubeznivim razgovoru z nekim drugim, je njegova žalost prekipela. Toda ni planil na nezvesto zaročenko in njenega druga, temveč odšel domov, vzel sekuro in si odsekal prstanec, na katerem je nosil zaročni prstan. Oboje je potem zavil v lep zavojček in ga poslal svoji nezvesti.

Na Japonskem — latinica.

Na Japonskem se je pričelo živahno gibanje, da bi se sedanja težka japonska pisava nadomestila z latinico. Zlasti v trgovskih in šolskih krogih je našla misel vesel odmev. Ker je japonska pisava samo posnetek kitajske, ne vežejo Japonce na njih pisavo nobena ozka, srčna čustva, ki jih narakujejo zgodovinski spomini, zato ne kažejo proti latinici nobenega posebnega odpora.

Milijonska globa.

Neka sedmograška lesna družba v Lomašu je deset let sleparila pri davkih. Zdaj so prišli goljufijam na sled in naložili družbi približno 30 milijonov lir globe. Družba se je pritožila, a s pritožbo najbrž ne bo nič, ker so medtem odkrili nove sleparije.

Enoletna vojaška služba.

Na Španskem so skrajšali vojaško službovanje na 1 leto.

Mednarodna tatitica.

Na tržaškem glavnem kolodvoru je elegantna dvojica vzbudila pozornost nekega policijskega agenta. Ogledal si je zato zanimivi par od bliže in v »gospej« takoj spoznal iz Trsta izgnano mednarodno tatitico lepo Ivanovo iz Leningrada. Seveda jo je takoj povabil s seboj. Tudi njenega spremjevalca, ki se je izdal za bogatega milanskega trgovca, so zaprli.

Ponarejevanje denarja

je že silno stara reč. Letošnji avgust so na otoku Gotland blizu Švedske izkopali zelo stare človeške naselbine. V izkopanih hišah so našli mnogo srebrnih novcev iz časov rimskih cesarjev. Ti novci so pa vsi ponarejeni, kajti srebru je primešanega mnogo svinca. Učenjaki menijo, da so denar ponarejali rimski trgovci, ki so sleparili svoje severne odjemalce in tako bogateli. Pozneje so se tega dobičkarosnega opravila naučili tudi severnjaki, a bili so manj spretni kot njih učitelji. Najstarejši ponarejeni novci so stari skoraj 2000 let.

Čebele na gosi.

V bližini Budimpešte se je prigodilo. Pred čebelnjak se je prigugalo in prigugalo devet gosi. Čebele so se vznevoljile in razdražile ter v hipu izrojile iz vseh panjev naravnost na goske. V par minutah ni bilo več videti gosi, ampak samo še 9 črnih klopčičev. Niti misliti ni bilo, da bi se dale razdražene čebele odpoditi od gosk. Šele z ročnimi brizgalkami je bilo mogoče razgnati čebelne roje. Radi nešteti pikov, ki so jih dobile, so gosi seveda poginile.

Kako je s politiko.

VELEIZDAJNIŠKI PROCES PRED IZREDNIM SODIŠČEM V TRSTU.

V ponedeljek dne 1. septembra se prične v Trstu pred izrednim sodiščem za zaščito države proces proti veliki skupini oseb slovenske in hrvatske narodnosti, ki so obtožene raznih zločinov proti državi. Preiskovalna komisija je izdelala obširno obtožnico, iz katere navajamo najvažnejše odstavke.

Obtoženci.

Preiskovalna komisija, ki so jo tvorili general Muscara, sodnik Presti in konzula fašistske milice Pessari in Griffini, je sestavila obtožnico, na podlagi katere so sledeče osebe obtožene raznih zločinov proti varnosti države:

1. *Bevk Slavko* iz Cerknega, uradnik, star 21 let. — 2. *Kosmač Ciril* s Slapa pri Idriji, dijak, 20 leten. — 3. *Lenardič Ivan*, rojen v Kojskem, bivajoč v Gorici, 22 leten, geometer. — 4. *Jelinčič Zorko*, rojen v Logu pod Mangartom, bivajoč v Gorici, vseučilišnik, star 30 let. — 5. *Sfiligoj dr. Avgust*, rojen na Dobrovem, bivajoč v Gorici, odvetniški pripravnik, 28 leten. — 6. *Manfreda Andrej* iz Kobarida, vseučilišnik, 22 leten. — 7. *Frančeskin Hilarij*, rojen v Rihenbergu, bivajoč v Gorici, mehanik, 36 leten. — 8. *Korže Zofija*, poročena s Frančeskinom Hilarijem, bivajoča v Gorici, 32 letna. — 9. *Černe Alojzij* z Vogerskega, poročen, vpokojen detektiv, 39 leten. — 10. *Rutar Anton* iz Čadrga pri Tolminu, učitelj, 29 leten. — 11. *Logar Srečko* iz Idrije, bivajoč v Gorici, učitelj, 21 leten. — 12. *Luznik Jernej* iz Tolmina, čevljar, 28 leten. — 13. *Banko Gašper* iz Baderne pri Počreču, dijak, 21 leten. — 14. *Rutar Ljudmila* iz Tolmina, učiteljica, 23 letna; izpuščena. — 15. *Rejec Albert* iz Tolmina, časnikar, 33 leten, pobegol. — 16. *Rejec Maksimilijan* iz Tolmina, časnikar, 23 leten, pobegol. — 17. *Bagatelj Anton* iz Šturij, bivajoč na Jesenicah, policijski uradnik tuje države, pobegol. — 18. *Jelinčič Ignacij* iz Podmelca, uradnik, 24 leten, pobegol. — 19. *Majnik Anton* iz Volč pri Tolminu, učitelj, 25 leten, pobegol. — 20. *Gatnik Maks* iz Renč, 30 leten, pobegol. — 21. *Šorli Srečko* iz Tolmina, čevljar, 31 leten, pobegol. — 22. *Fortunat Franc* iz Tolmina, kmet, 27 leten, pobegol. — 23. *Leban Alojzij* iz Sv. Lucije pri Tolminu, delavec, 29 leten, pobegol. — 24. *Španger Alojzij* iz Proseka, mizar, 24 leten. — 25. *Štoka Vladimir* s Kontovelja, trgovski pomočnik, 20 leten. — 26. *Miloš Zvonimir*, rojen na Sušaku, bivajoč v Trstu, trgovski pomočnik, 27 leten. — 27. *Bidovec Ferdinand* iz Trsta, trgovski pomočnik, 22 leten. — 28. *Marušič Franc* iz Trsta, trgovski pomočnik, 24 leten. — 29. *Valenčič Franc* iz Bača pri Knežaku, poslovodja, 33 leten. — 30. *Rupel Karel* s Proseka, vrtnar, 26 leten. — 31. *Obad Ivan* iz Saleža pri Zgoniku, kmet, 24 leten. — 32. *Pertot*

- Miroslav* iz Barkovelj pri Trstu, trgovski pomočnik, 25 leten. — 33. *Zahar Marij* iz Boršta, občina Dolina, mizar, 25 leten. — 34. *Sirca Leopold* iz Gordenj pri Dutovljah, trgovski pomočnik, 24 leten. — 35. *Vadnjal Jožef* iz Zagorij, zasebni uradnik, 32 leten, pobegol. — 36. *Ukmar Anton* s Proseka, uradnik, 30 leten, pobegol. — 37. *Zerjal Karel* iz Boršta, bivajoč v Trstu, zasebni uradnik, 27 leten, pobegol. — 38. *Suc Milan* iz Komna, bivajoč v Argentini, delavec, 19 leten, pobegol. — 39. *Dr. Ivan Marija Cok*, rojen v Trstu, bivajoč v Ljubljani, odvetnik, 44 leten, pobegol. — 40. *Zerjalec Ivan* iz Bazovice, težak, 22 leten, pobegol. — 41. *Grgič Adolf* iz Trsta, 23 leten. — 42. *Kerže Ivan* iz Trsta, 23 leten, pobegol. — 43. *Zerjav Alojzij* iz Trsta, bančni uradnik, 28 leten, pobegol. — 44. *Čač Lavrencij* iz Drage pri Dolini, delavec, poročen, 39 leten. — 45. *Ferluga Jožef* iz Vrhpolja pri Dolini, kmet, 20 leten. — 46. *Mihalič Matej* iz Drage pri Dolini, kmet, 34 leten. — 47. *Čač Vincencij* iz Drage pri Dolini, kmet, 30 leten. — 48. *Mihalič Alojzij* iz Drage pri Dolini, kmet, 30 leten. — 49. *Fonda Karel* iz Vrhpolja pri Dolini, kmet, 30 leten. — 50. *Sosič Anton* iz Vrhpolja pri Dolini, kmet, 36 leten. — 51. *Recman Ferdinand* iz Gročane pri Dolini, kmet, 29 leten. — 52. *Petaros Peter* iz Gročane pri Dolini, kmet, 25 leten. — 53. *Kosmač Jožef* iz Zabrežca pri Dolini, kmet, 29 leten. — 54. *Daris Anton* iz Mihelov pri Dolini, poročen, 42 leten. — 55. *Abram Andrej* iz Mihelov pri Dolini, kmet, poročen, 56 leten. — 56. *Gorjup Vincencij* iz Mihelov pri Dolini, mlekar, 27 leten. — 57. *Mihalič Albert* iz Mihelov pri Dolini, kmet, 20 leten. — 58. *Petrinja Jožef* iz Petrinj pri Herpeljah, mizar, poročen, 40 leten. — 59. *Gropajc Anton* iz Mihelov pri Dolini, cerkovnik, 40 leten. — 60. *Čač Angel* iz Drage pri Dolini, kmet, 29 leten. — 61. *Gustinčič Marij* iz Slovrenca pri Dolini, delavec, 23 leten. — 62. *Račman Franc* iz Gročane pri Dolini, kmet, 30 leten. — 63. *Kosmač Nikolaj* iz Zabrežca pri Dolini, delavec, 23 leten. — 64. *Pavlič Franc* iz Zabrežca, kmet, 42 leten. — 65. *Glavina Miroslav* iz Doline, kmet, 19 leten. — 66. *Škerl Franc* iz Vrhpolja pri Dolini, kmet, 38 leten. — 67. *Petaros Viktor* iz Doline, kmet, 24 leten. — 68. *Zobec Anton* iz Zabrežca pri Dolini, kmet, 24 leten. — 69. *Mihalič Matej* iz Drage pri Dolini, kmet, 29 leten. — 70. *Gropajc Andrej* iz Drage pri Dolini, kmet, 45 leten. — 71. *Klobučar Franc* iz Šempetra, kmet, 37 leten, izpuščen. — 72. *Rapotec Avgustin* iz Gročane pri Dolini, kmet, 29 leten, izpuščen. — 73. *Družina Ciril* iz Boršta, zasebni uradnik, 29 leten, izpuščen. — 74. *Višnjavec Andrej* iz Mihelov pri Dolini, 45 leten, izpuščen. — 75. *Mihalič Janez* iz Očizla pri Herpeljah, čevljar, 65 leten, izpuščen. — 76. *Parovel Adolf* iz Zabrežca pri Dolini, delavec, 25 leten, izpuščen. — 77. *Kosmač Adolf* iz Zabrežca pri Dolini, kmet,

- 18 leten, izpuščen. — 78. *Hrvat Valentin* iz Boršta, delavec, 24 leten, izpuščen. — 79. *Ražem Joahim* iz Trsta, 44 leten, zdaj v Celju v Jugoslaviji. — 80. *Škerjanec Stanko* iz Bazovice, mizar, 24 leten, pobegol. — 81. *Košana Stanko* iz Očizla pri Herpeljah, bivajoč v Borštu, 19 leten, pobegol. — 82. *Zlatič Slavko*, rojen v Sovinjaku v Istri, dijak, 20 leten, pobegol. — 83. *Kosmač Alojzij* iz Zabrežca pri Dolini, delavec, 24 leten, pobegol. — 84. *Germek Franc* iz Tomaja, sedaj orožnik v Jugoslaviji, 38 leten, pobegol. — 85. *Spaz Ivan Ernest* iz Ricmanj, učitelj, zdaj v Jugoslaviji, 23 leten, pobegol. — 86. *Petaros Stanislav* iz Boršta pri Dolini, delavec, 27 leten, pobegol. — 87. *Petaros Peter* iz Boršta pri Dolini, delavec, 22 leten, pobegol.

Od teh 87 obtožencev jih je preiskovalna komisija izpustila devet radi pomanjkanja dokazov. Izpuščeni so: Rutar Ljudmila, Klobučar Franc, Rapotec Avgustin, Družina Ciril, Višnjavec Andrej, Mihalič Janez, Parovel Rudolf, Kosmač Rudolf, Hrvat Valentin. Kazenska obtožba proti Antonu Gropajcu je ugasnila, ker je umrl. Od ostalih 77 obtožencev je 27 odsotnih.

Opis zločinov, katerih so obtoženi.

Obtožnica pravi: »Državljeni slovanskega jezika v Julijski Krajini so že več časa izvrševali s sredstvi, ki so prihajala z onstran meje, protitalijansko delovanje s tem, da so skrivoma razsirjali slovanske tiskovine, vsebujoče grde laži proti Italiji, da so požigali italijanske šole, da so morili tuje rodce, ki so bili italijanski domovini najzvestejši, in da so vršili nasilna dejanja nad osebami in vojaškimi ter javnimi poslopji, špijonažna opravila ter druga kaznjiva dejanja, vsa s protitalijanskimi nameni.

V zadnjih štirih letih se računa 93 takih zločinov, ki so se zgodili v Julijski Krajini. Od teh je 31 oboroženih napadov in neizvršenih umorov na fašiste, miličnike in karabinierje; 13 umorov, 18 požigov šol, otroških vrtecev in vojaških poslopij, 8 terorističnih atentatov in 4 špijonažni zločini.

Nato pravi obtožnica, da je bilo takoj jasno, da mora vsa ta kaznjiva dejanja vršiti organizirana skupina. Toda sele atentat na dnevnik »Il Popolo di Trieste« je policiji dal slednjič možnost, da je zajela krivce in odkrila celotno teroristično združenje. Dne 10. februarja 1930. ob 10. in pol zvečer se je v uredništvu tega lista razpočila bomba, ki je povzročila smrt novinarja Guida Nerija in težko ranila urednika Missorija, popravkarja Appolonia ter tekača Bolleta. Vsa Italija in ves naobraženi svet se je ogorčil. — Ze preje pa, dne 5. januarja se je razpočila ob vznožju Svetilnika zmagge na Greti pri Trstu druga bomba in dan zatem je zagorel otroški vrtec v Lokvi. Policija je takoj ugotovila, da sta bili obe bombi enake vrste. Pozneje pa je iz tajnih slovanskih lističev ugotovila, da so združene revolucionarne vrste hotele proslaviti poroko kraljeviča Humberta »s krvjo italijanskih prascev in drugorodcev, ki

so postali dobri in zvesti Lahik, ter z napadom na svetilnik in na tržaški dnevnik. Pozneje so še ugotovili, da se je atentat na »Il Popolo di Trieste« izvršil na obletnico lateranskih pogodb.

Obtožnica opisuje atentat na »Il Popolo di Trieste« takole: Bombo je pripeljal z avtomobilom v Trst Valenčič, poslovodja pri lesni tvrdki Urbančič na Baču pri Knežaku. Izročil jo je Marušiču; toda Valenčič to vztrajno taji. Marušič je bombo najprej skrival v prostorih zavoda »Banca d' America e d' Italia«, kjer je bil uslužben; potem se je domenil z Milošem in Bidovcem za izvršitev napada. Bombo je izročil Milošu, ki jo je prenesel na svoje stanovanje. Bidovec in Miloš sta si šla ogledat kraj napada in sta podrobno preučila načrt za izvršitev. Zvečer je Miloš položil bombo, Bidovec pa je prižgal vžigalno vrstico. Miloš je potresel po stopnicah komunistične letake, da bi zmedel preiskavo, potem sta zbežala. Bidovec, Miloš in Marušič so sami izpovedali vse važnejše podrobnosti, kako so pripravili in izvršili zločin, kar se strinja z ugotovitvami pristojnih oblastev na licu mesta.

Obtožnica pravi, da je Valenčiču izročil bombo Vadnjal. Bidovec, Miloš in Marušič se branijo, da so hoteli izvršiti samo demonstracijo, ne da bi hoteli žrtve.

Podrobna preiskava je pripeljala do odkritja tajne organizacije na teroristični podlagi, katere nevarni predstavniki so bili zgoraj omenjeni napadalci v Trstu. Preiskava je odkrila tudi, kakšne narave je to gibanje in kakšne zveze ima z inozemstvom.

Tajna organizacija.

Albert Rejec, dopisnik tržaške »Edinosti«, je bil med najvidnejšimi protiitalijanskimi in slavofilskimi elementi na Goriškem. Ker ga je zadelo zaporno povelje, zakaj bil je zapleten v kazenski proces proti Juliju Torkarju in proti obtožencem radi protidržavne propagande in vohunstva, je v marcu 1929. skrivaj prestopil mejo.

Druga oseba, ki je vršila podobno delavnost kot Rejec, je bil Zorko Jelinčič, slušatelj vseučilišča v Padovi, ki je zato dobil opomin (ammonizione.)

Rejec in Jelinčič sta vodila številna dijaška društva, ki so pod kulturnim, sportnim ali človekoljubnim plaščem skrivala delavnost, nasprotno našim političnim interesom, in zasledovala protiitalijanske namene. Ta društva so naša oblastva razpustila l. 1927. in pozneje. Toda društvo »Adrija«, ki so ga tvorili sami študentje, se ni razpustilo, ker se je zdelo, da se bavi izključno s kulturnimi nameni, četudi je, kot pojasnjuje Jelinčič, vršilo delo vztrajnega odpora proti političnim smotrom naše narodne vlade. »Adrijo« je najprej vodil Rejec, pozneje pa Jelinčič; toda za njenega predsednika je Jelinčič imenoval vseučiliščnika Andreja Manfredo, četudi si je pridržal vodstvo.

Obtožnica nato pravi, da se je Dijaška kuhinja v Gorici, ki sta jo vodila zakonca Komel, pozneje pa neki Ivan Lenardič, vzdrževala s podporo društva »Jugoslovanska Matica« v Ljubljani, ki je po izpovedbah pošiljala mesečno 2000 lir. Člani »Adrije« in Dijaške kuhinje so bili brata Milan in Dušan Hreščak ter Viktor Krašna, ki jih je obsodilo izredno sodišče v procesu radi umora policijskega poročevalca Kogejca. »Dijaško kuhinjo« so obiskovali tudi Bevk, Ciril Kosmač, Ivan Lenardič, Anton Rutar, Manfreda, Srečko Logar, Anton Majnik, Gatnik, Fortunat in Banko.

Leta 1927. so Rejec, Jelinčič in dr. Sfiligoj — tako nadaljuje obtožnica — ustanovili tajno društvo, ki ga obtoženci imenujejo »Organizacija«. Dokler se je Albert Rejec nahajal v Italiji, jo je vodil on. Pri svoji izselitvi je sicer ostal nje načelnik, a je vodstvo izročil Jelinčiču. Rejec je gojil stike z Jugoslovansko Matico ter posredoval njene podpore. Tudi je dokazano, da je, preoblečen v fašistovskega miličnika, večkrat prestopil mejo in se pojavil na Krasu.

Iz spisov zgoraj imenovanih tajnih društev izhaja, da je deloval tajen iz-

vršilni odbor, čigar načelnik je bil Jelinčič, člani pa Anton Majnik, Ant. Rutar, dr. Sfiligoj in Srečko Logar. »Organizacija« je imela po raznih krajih »celice«; trije najbolj zanesljivi člani posamezne celice so tvorili »trojko«. Več celic je bilo združenih v srenjo. Voditelji so med sabo občevali s tajno pisavo. Namen organizacije je bil, razširjati vseslovansko misel in sovražstvo proti vsemu, kar je italijanskega, da se doseže združitev Julijske Krajine z neko zunanjo državo. Dokaz za to je prisega, ki se je glasila: »Prisegam pred Bogom na svojo čast in na čast svoje družine, da bom storil vse za osvobojenje Julijske Krajine, ki se mora združiti z Jugoslavijo.«

Spis nato obtožuje tajno organizacijo, da je vršila vojaško špijonažo, za kar je nekatere člane pridobil policijski uradnik Anton Batagelj. Špijonaže so obtoženi Bevk, Manfreda Anton, Gatnik Maks, Kosmač Ciril, Lenardič Ivan in Anton Rutar. Bevk je večkrat hodil v Jugoslavijo, kjer je imel sestanke z Batageljem.

Tajna organizacija je imela trdno in dobro izvedeno uredbo in je držala svoje člane v veliki disciplini. Ciril Kosmač, ki se je bal, da mu pridejo na sled, je pobegnil v Ljubljano in izrazil Rejcu željo, naj mu dovoli, da ostane tam. Rejec pa mu je ukazal, naj se vrne v Italijo, zakaj brez pismenega povelja Zorka Jelinčiča ne sme ostati v inozemstvu. Obtožnica očita Rejcu tudi, da je imel zveze s Protifašistovsko zvezo v Parizu.

Posamezni člani organizacije so poskušali prodreti v fašistovske ustanove in državne urade. Manfreda se je vpisal v Zvezo fašistovskih vseučiliščnikov in v Vseučiliško milico v Padovi; da se bolje zakrinka, je imel fašistovska predavanja med Slovenci na Tolminskem. Tudi na goriški kvesturi — tako trdi obtožnica — je organizacija imela svojega zaupnika, Černeta.

»Borba« v Trstu.

Obtožnica pravi, da se je odkrilo še drugo tajno društvo, po ustroju podobno prvemu, ki je delovalo v Trstu

V. J. Križanovska:

KRALJICA HATASU.

Roman iz življenja starih Egipčanov.

»Prekleta usoda!« je rekel in se vrgel na stolico. »Vem, da je prestol prost, in vendar sedim tu v ujetništvu, ženska pa drži žezlo v rokah! Kdaj te bom mogel pohoditi kakor gada, Hatasu, in tvoje verne slugel!«

Ko so kraljeviča v spremstvu straže nosili po mestu, je prihitelo skoraj vse prebivalstvo gledat ujetnika.

Veliki žrec je sprejel kraljeviča s temi besedami:

»Pozdravljen v božjem hramu,« in se poklonil.

»Da si mi zdrav, častiti oče,« je rekel Tutmes ter skočil iz nosilnic; »žrtvovati hočem bogu.« Obrnil se je k Antefu, ga premeril z zaničljivim pogledom in rekel:

»Upam, da nimaš ukaza poročati na najvišje mesto v Tebe, kaj molim in prosim bogove.«

Antef je odgovoril mirno: »Molitve ne bom poslušal, pač pa morajo moje oči videti tvojo osebo tudi v tempeljni.«

Antef je šel za Tutmesom in žrecem do veže pred svetiščem. Tam je obstal in se oprl ob steber. Bil je po-

polnoma gotov, da mu jetnik ne zbeži, zakaj vojaki so obstopili tempelj ter zasedli vse vhode.

Tutmes je besnel od jeze. Veliki žrec ga je gledal z zanimanjem in sočutjem. Bil je to starejši mož puščavniške zunanosti. Položil je roke na rame mladega kraljeviča in dejal s tihim, prepričevalnim glasom.

»Osokoli se, sinko! Potrpežljivost in umetnost samopremagovanja sta dve neobhodno potrebni čednosti za kralja. Pa tudi ni vzroka obupavati. Imaš prijatelje, ki delajo zate. Prišel si kot nalašč. Predstavim ti posla, ki nam je prinesel vest o faraonovi smrti. Ta ti bo veren sluga, ker sovraži kraljico in jo smatra za svojo osebno sovražnico.«

»Zakaj?« je vprašal radovedno Tutmes.

»Podrobnosti ti povem drugič. To je imeniten mož po imenu Hartatef. Zavzemal je visoko mesto. Po krivdi ostudnih spletk je napravil zločin. Bil je izgubljen, toda mi smo ga skrili in rešili. Zdaj je tempeljski pisar ter potuje med Tebami in Butom, nam kupuje potrebne predmete in prinaša vesti, ne da bi vzbujal sum kralječinah ogleduhov.«

Veliki žrec je odprl nizka vrata, ki so bila skrita v zidu, ter izrekel nekaj besed s tihim glasom. Kmalu nato so se težka vrata odprla in vstopil je mož visoke

in v tržaški deželi. Imenuje se »Borba« in tudi njej načeluje Rejec.

Stike med »Borbo« in tajnim izvrševalnim odborom v Gorici je vzdrževal Španger, ki so ga včasih nadomestovali Štoka ali zakonca Frančeškin. Goriški odbor jim je delil stalna nakazila, podpore in dnevnice za potovanja. Dopisovali so si s tajno pisavo in Bidovec je izročil izvod, ki ga je malo pred aretacijo dobil od Marušiča in ga hranil v čevlju. Geslo je bilo »Snežnik«. Glavni člani »Borbe« so bili Marušič, Valenčič, Vadnjal in Žerjav. V vzhodnem delu Trsta do Zavelj do središča je delovala skupina pod vodstvom Marušiča in Alojzija Žerjava, od središča do Barkovelj pa skupina pod Milošem in Bidovcem. Na Proseku je bil zaupnik Španger, v Dolini Čač Vincenc, v Borštu Petaros Stanislav, na Pivki pa Vadnjal.

Tudi v vrstah »Borbe« so bili vojaški poročevalci, in sicer Španger, Miloš in Čač Lavrencij. Ugotovilo se je tudi, da je za časa državnozbornih volitev l. 1929. prišlo v Trst več tisoč letakov proti režimu. 5000 letakov je prišlo v Trst po kurirju nekega inozemskega konzulata. To okolnost trdita Bevk in Čač, torej dva neodvisna vira, ki pravita, da sta jo izvedela od Jelinčiča in Marušiča; ta dva pa tajita. Ni pa nikakega vzroka, da bi se smatrala za neresnične izjave prvih dveh, ki se nista poznala, medtem ko je tajenje drugih dveh razumljivo. — V Trstu so se po izpovedbah Bidovca in Marušiča razdeljevale podpore tako zvanim političnim preganjencem slovanskega jezika; račune o tem je bilo treba polagati nekemu konzulatu tega mesta. Ta konzulat sta obiskovala Španger in Marušič.

Napad na »Popolo di Trieste« in na Svetilnik zmage se je sklenil na tajnem sestanku na Vremšici, ki se je vršil v oktobru 1929.

Tajni listi.

Tržaška skupina je izdajala tajno glasilo »Borba«. Ta list je na debelo napadal italijansko šolo in Balilo in v njem se bere:

»Ko bodo balile imeli 14 let, bodo postali avanguardisti in z osemnajstim letom miličniki. Potem mu boš ti, Slovenec, moral nele kupovati kroj in puško, ampak mu tudi plačevati dnino, medtem ko bo nesramnež pohajal in te za plačilo pretepal in zasledoval. Vse to učakaš od lastnih otrok.«

Ko je l. 1928. »Borba« prenehala, se je pojavil litografiran listič »Svoboda«, ki se je sestavljal v kraljestvu. Zadnja številka je izšla letos 30. marca. V njej se berejo taki stavki: »Na eni strani so oni (Italijani), na drugi strani mi. Med nami in njimi je veliki prepad našega mučeništva. Le kot sovražniki se bojujemo drug proti drugemu. Vsi smo prežeti s skrajnim obupom in z neizmernim gnevom proti njim vsem.« V številki z dne 15. januarja 1930. stoji članek »Gorje izdajalcem!« ki prinaša sledeča svarila:

»Treba paziti, kdo iz vasi hodi k orožnikom, kam zahajajo orožniki, kdo uživa prednosti pri potnih listih, obrtnih dovoljenjih, orožnih listih, ter se čuvati ljudi, ki se z italijansko družbo čutijo počaščene.«

V listu mrgoli groženj in napovedi, da bo izdajalce zadelo strašno maščevanje.

Izpovedi obtožencev.

Preiskovalna komisija je od obtožencev dobila sledeče izpovedi:

1. Ugotovilo se je, da je otroški vrtec v Tolminu poskušal maja 1928. zažgati Fortunat Franc, voditelj tolminske srenje goriške organizacije.

2. Obtoženi Španger, Štoka in Rupel so priznali, da je pobegli Ukmar zažgal zabavišče društva »Lega Nazionale« na Proseku dne 29. avgusta 1928.

3. Obtoženeec Kosmač Nikolaj je priznal, da se je udeležil dne 7. decembra 1929. napada na policijskega agenta Cureta v Logu pri Dolini. Z njim je bil še Petaros Stanko, povelje sta jima dala Marušič in Alojzij Žerjav.

4. Bidovec, Miloš in Marušič so izpovedali, da so otroški vrtec v Lokvi dne 6. januarja 1930. zažgali Žerjav

Alojzij, Škrjanec Stanko in še en neznanec iz Bazovice.

6. Španger, Štoka, Rupel Karel in Obad so priznali, da so zažgali l. marca 1930. šolo v Zgoniku.

7. Marušič in Miloš sta priznala, da sta 25. marca 1930. poskušala zažgati šolo na Katinari.

Preiskovalna komisija dokazuje, da so se pripravljali še požigi osmih šol, atentat na tržaško kvesturo in drugi zločini.

Zveza med obema organizacijama.

Obtožnica nadaljuje:

»Jelinčič se je v preiskavi trudil, posebej z obširno spomenico dokazati, da je goriška organizacija, ki ji je on načeloval, imela samo namen, ohraniti jezikovno in narodno skupnost slovanske manjšine v Julijski Krajini v okviru italijanske države. Tudi taji zveze z oblastvi in nasilje kot sredstvo za dosego namenov, ki si jih je organizacija postavila. Toda izsledki preiskave kažejo nasprotno.

Sicer pa bi bilo nesmiselno ustanavljati tajno društvo, če bi bili nje nameni in sredstva postavni. Izumetničena in pristranska je trditev, da Italija zatira slovansko pleme kot tako in slovanski jezik. Za italijansko državo so italijanski državljani vsi, pa naj pripadajo kakršnemukoli rodu. In za italijanske državljane z enakimi pravicami in dolžnostmi so se smatrali in se smatrajo tujerodci Julijske Krajine, ki imajo čast in dobroto, da so italijanski podložniki in ki so resnično postali izvrstni državljani velike italijanske domovine.«

Obtožnica potem dokazuje, da je obstajala stalna zveza med goriško organizacijo in »Borbo«.

Sklepi preiskovalne komisije.

Preiskovalna komisija je sklenila, naj se pred izredno sodišče postavi jo sledeči obtoženci:

1. Vadnjal, Valenčič, Miloš, Bidovec in Marušič radi izvršenega atentata na »Popolo di Trieste«.

2. Vadnjal, Valenčič, Miloš, Marušič, Pertot Miroslav, Širca Leopold/Bidovec, Španger in Žerjav radi hranitve morilnega orodja.

postave. Bil je oblečen v obleko pisarja, glavo mu je pokrivala velika lasulja, ki mu je segala preko čela. V obraz je bil skoraj tako črn kakor prebivalci Etijopije.

»Pridi semkaj, Ameni,« je rekel tiho žrec, »in povej kraljeviču vse, kar si videl in slišal v Tebah.«

Pisar se je priklonil in v kratkih besedah povedal vse, kar se je zgodilo. Pripovedoval je tudi o slavnostnem kraljičinem govoru.

»Tako torej, Hatasu hoče vzeti na svoja ramena dvojno breme vladarskih poslov obeh kraljestev,« je dejal Tutmes s tihim, zaničljivim nasmehom. »Potrudim se, da jo v najkrajšem času razbremenim za polovico bremena, ki je pretežko za njen nežni telesni ustroj.«

»Delal bom zate, kraljevič, kakor zvest pes. Prisegam ti na svojo maščevalnost!« je odgovoril pisar in se priklonil.

Ko se je Tutmes vrnil k nosilnici, je Antef začuden ugotovil, da kraljevičevo obličje žari od radosti in ponosa. Zaman si je belil glavo, da bi uganil vzrok te izpremembe. Ko sta se vrnila v palačo, je Tutmes pridržal svojega čuvarja ter se pogovarjal z njim. Da bi ga jezil, je zbadljivo govoril o kraljici, njeni naklonjenosti do tujcev in o njenih svetovalcih. Antef pa je mirno prenašal kraljevičeve žalitve. Tutmes je umolknil

in uprl zamišljeni in raziskujoči pogled v blede, a mirno obličje mladega častnika. »Da, ta človek je bolj prekanjen, kakor sem mislil. Morda veruje v globini svoje duše žrecem, da se jim posreči vzdigniti me na prestol, zato se boji, da bi se mu potem ne maščeval.«

Pri tej misli se je Tutmes glasno zasmejal. Vstal je in prijateljski potrepal Antefa po ramenu.

»Imeniten dečko si. Kar občudujem te, kako izpolnjuješ svojo težko nalogo. Rad bi imel tvoj mir, ker vem, da tvoje stališče med menoj in mojo božansko sestro ni zavidanja vredno.«

»Če to veš, kraljevič, zakaj nisi bolj velikodušen napram meni in se ne vedeš tako, kakor se mora vesti kraljevski sin napram vojščaku, izpolnjujočemu svojo dolžnost?« je odgovoril Antef.

»Tvoje besede so resnične. Toda če bi vedel, kako mi je dolgčas. Pripelji mi kako lepo dekle, da se malo pozabavam. Kaj ti nobene ne ljubiš?«

»Ljubim in sem ljubljen, kraljevič,« je rekel Antef. »V Memfisu imam nevesto, s katero se čez leto poročim.«

»Ali je lepa, iz dobre družine in bogata?«

»Imenuje se Neftisa. Štirinajst let ji je, a po mojem mnenju je očarujoča. Živi v Memfisu pri nekem svojem

3. Kosmač Nikolaj, Petaros Stanislav, Marušič Alojzij in Žerjav Alojzij radi poskušenege umora na Ivanu Curetu.

4. Fortunat Franc, Marušič, Bidovec, Miloš, Žerjav Alojzij, Škrjanec Staniko, Spanger Alojzij, Rupel Karel, Ukmar Anton, Obad Ivan, Valenčič in Vadnjal, radi požiga javnih poslopij z namenom, ograziti varnost države.

5. Vsi obtoženci, ker so v Julijski Krajini in drugje v letu 1930. in preje med seboj in z drugimi neznanimi osebami napravili naklep, da izvršijo dejanja, s katerimi so hoteli postaviti del naše države (Julijsko Krajino) pod tuje gospodstvo, poslužujoč se pri tem oboroženega upora, rušitev, pomožrov, tajne organizacije z vojaškim ustrojem, da bi v slučaju vojne delovala za hrbtom italijanske armade in proti njej.

Slednjič pozivlja komisija 27 odsot-

nih obtožencev, da se v teku 10 dni predstavijo, sicer bodo sojeni v konzultamacu.

Proces se začne v ponedeljek 1. septembra v veliki dvorani prizivnega sodišča v Trstu. Najprej se bo morala zagovarjati skupina 14 obtožencev, ki so obtoženi udeležbe pri atentatu na »Popolo di Trieste«, in sicer: Marušič Franc, Miloš Zvonimir, Bidovec Ferdinand, Spanger Lojze, Štoka Vladimir, Rupel Karel, Čač Lavrencij, Zahar Marij, Kosmač Nikolaj, Kosmač Josip, Obad Ivan, Pertot Miroslav, Valenčič Franc, Širca Leopold. Med zagovorniki se nahaja pet znanih tržaških odvetnikov, in sicer gg. Contreras, Giannini, Matosel-Loriani, Pucher in Zennaro.

Sodni dvor je sestavljen iz predsednika posl. Cristinija, generala milice, in sedmih članov, ki so vsi konzuli milice. Obtožbo zastopa glavni državni pravdnik Dessy.

lilni red in znižati število poslancev na 400. Zadevni zakonski načrt bo predložil prihodnjemu državnemu zboru. — V Šleziji je prišlo ob volilnih shodih do krvavih spopadov med komunisti in policijo. Bilo je več mrtvih.

Hrvatje sodelujejo.

Bled je sedaj središče jugoslovanskega političnega življenja, kajti tam je kraljevski dvor, mnogo ministrov in diplomatov. Pretekli teden se je tam mudil ministrski predsednik Živković. Vršili so se važni razgovori z bivšimi poslanci in političnimi voditelji. Kralj in Živković sta sprejela med drugimi tudi bivšega podpredsednika Radičeve seljačke stranke Kovačevića. Ta je potem sklical v Zagreb sestanek bivših zaupnikov stranke in jim razložil, da bi bilo treba živahneje podpreti delo vlade za dvig gospodarstva in utrditev države. Zbovalci so Kovačevićeve predloge odobrili ter sklenili, da bodo prišli k takim sestankom še večkrat. Sestanku pripisujejo precejšnjo važnost, ker mogoče znači preokret v zadržanju hrvatskih kmetov nasproti državi in vladi.

Stavka v Franciji.

Dolgotrajna stavka v severni Franciji še ni končana. Minister za delo Laval je izdelal posredovalne predloge za poravnavo spora. Zdelo se je, da bo uspel, a v nedeljo 24. avgusta so vsi predilniški in kovinarski delavci okrog žij Roubaix (izg. Rubè) in Tourcoing (izg. Turkuen) Lavalove predloge so glasno odbili in se izjavili za nadaljevanje stavke. Kako se bo stvar nadalje razvila, je negotovo.

Odstop poljske vlade.

V soboto 23. avgusta je poljski ministrski predsednik Slawek odstopil in z njim vsa vlada. Predsednik republike je sestavo nove vlade poveril maršalu Pilsudskemu, ki je nalogo sprejel in izvršil. Sebi je poleg predsedstva pridržal še vojno ministrstvo. V novi vladi so vsi prejšnji ministri.

Okno v svet.

Monopol za posojilo.

Veliki kapitalisti delajo tako. Državi dajo posojilo, država pa jim mora dati monopol na kak predmet. Največ takih posojil je dal švedski bogataš Ivan Kreuger, za protiuslugo pa je dobil monopol na žveplenke. Danes ima monopol skoraj v vseh evropskih državah.

Na podobno pot se je sedaj spravila ameriška družba Standard Oil Company, ki ima v rokah glavne vrelce petroleja, torej tudi bencina, ki je danes v dobi avtomobilov in motorjev dragocena tekočina. Gospodar te družbe je ameriški milijarder Rockefeller. Ravnatelj družbe je sedaj ponudil Španski posojilo v znesku 100 milijonov dolarjev (= 1900 milijonov lir), in sicer brez vsakih obresti, a za protiuslugo hoče imeti monopol na petrolej, bencin in nafto, kar se pravi, da ne bi na Španskem nihče smel prodajati teh dragocenih tekočin razen družbe Standard. Posojilo bi bilo brezobrestno, dokler bi imela družba monopol.

Španska bo ponudbo skoraj gotovo sprejela, ker je njena pezeta (denarna enota) v zadnjem času začela sumljivo zgubljati na svoji vrednosti. Pred letom dni si dobil za pezeto skoraj tri naše lire, danes pa ne dobiš niti dveh.

Nemški volilni boj.

Na državobzorske volitve, ki se bodo vršile 14. septembra, se Nemci živahno pripravljajo. Vse stranke so svoje kandidate že postavile. Za poslanske sedeže se poganja tudi par generalov, med njimi načelnik nemške vojske po prevratu Seeckt. Temu so očitali, da namerava nasilno vpeljati diktaturo. Seeckt je pa v volilnem govoru povedal, da imajo socialni demokrati pravico do sodelovanja pri vladi in da odklanja vsako nasilno reševanje državnih zadev. Volilni govor je poleg drugih politikov imel tudi znani Treviranus, in sicer v Kasselu. Rekel je, da bo vlada razpustila tudi novoizvoljeni državni zbor, ako ne bo zmožen delati. — Ministrski predsednik Brüning namerava izpremeniti vo-

sorodniku. Ta je zelo bogat in nima otrok. Meni pa je njena lepota dražja od vseh zakladov,« je pristavil mladi častnik.

XII.

Rdeča roža.

Duša je skrita luč. Če je ne neguješ, ugasne. Ko ji pa priliješ sveto olje ljubezni, gori kakor nesmrtna baklja.

Hermes.

Bila je noč. V ulicah Memfisa je polagoma nastopala tišina in mir. Šum, ki je od jutra napolnjeval velikansko mesto, je končno utihnil. Druga prestolica Egipta je tonila v spanju, da nabere novih moči, ki jih je potrebovala za svoje mrzlično delavnost.

V veliki krasni hiši, stoječi v eni izmed najživahnih ulic, je vladala že globoka tišina. Gospodarji in sluga so počivali po dnevnem trudu in samo v majhni sobici v prvem nadstropju je še gorela slabotna luč. Na stolčku pri oknu je sedela globoko zamišljena mlada deklica nenavadne lepote.

Ta hiša je bila last bogatega in uglednega moža, ki mu je bilo ime Hor. Deklica je bila njegova sorodnica

Neftisa. Bila je to mlajša Noferurina sestra. Živela je pri Horovih že od smrti svojih roditeljev. Dekličina mati je bila mlajša Horova sestra. Neftisa je bila manjše postave kakor Noferura, toda nežnejša. Gosti zlato kodrasti lasje so jo v tem trenutku obdajali kakor plašč. Posebno dražest so dajali njenemu pravilnemu obličju. Pogled ji je bil v navadnem življenju skromen, toda postal je pronicav in krut kakor pri tigru, če se je v njej razvnela strast ali srd.

Misli, ki so jemala dekletu spanje, so morale biti silno težke. Mrzlična rdečica jo je spreletala po obličju, prsa so se ji naporno dvigala, a roke, objemajoče kolena, so se tresle. Hipoma se je vzravnala in z obema rokama odgrnila z glave kodre svojih dolgih svilnatih las. Nato je iztegnila roke in rekla: »Kaj naj napravim? Oh, bogovi, kaj naj napravim? Ne morem več prenašati tega trpljenja! Oh, da bi ga mogla vsaj enkrat videti; umirila bi se in bila bi srečna!« Pokrila si je obličje z rokami in začela ihteti. »Noč in dan me zasleduje njegova podoba, njegov pogled me privlačuje k sebi in me žge kakor ogenj. V spanju ga vidim, kako se sklanja k meni. Ko ga pa hočem objeti, se prebudim. Zavedajoč se, da je bil to samo sen, in srce mi hoče razpočiti.«

(Dalje.)

Kaj nam pišejo z dežele?

Iz idrijskega kotla in okolice.

Kje je red? — V predzadnji številki je nekdo ograjal kolesarjenje po Rakah. Pametno! Pisec pa bi moral opomniti še na druge pešpoti, ki se jih brezštevilni kolesarji poslužujejo brezskrbno in v veliko nevoljo meščanov. Vzemimo n. pr. le lepo pot ob drevovedu od sv. Križa do žgalnice. Pot je ozka, tik ob nji vozi še rud. elektr. železnica in letos so napravili na spodnji strani primerne ograje. Kako lahko se tu prav radi kolesarjenja pripeti nezgoda. Sploh pa, zakaj se ne bi kolesarji, zlasti mnogi mlečezobniki, ki ves dan po nepotrebnem dirkajo sem in tja, posluževali lepe vozne poti, ki pelje tik ob pešpoti? Take brezobzirnosti kolesarjev do uporabe pešpoti, kot jo vidimo in dostikrat tudi občutimo v Idriji, ne najdeš niti v večjih vaseh, kaj šele v mestih. To izjemo pa odklanjamo kljub dejstvu, da smo »svet zase«! Opozarjamo mestno občino in rud. ravnateljstvo, da to ne rednost s strogimi ukrepi prepreči na vseh pešpotih.

Obisk. — V torek 19. t. m. je obiskalo Idrijo 80 gojencev zrakoplovne akademije s par višjimi častniki. Ogledali so si tudi nekatere obrate našega rudnika.

Nov grob. — V ponedeljek 18. t. m. je umrla 84letna Frančiška Poljanškova, vdova pred 47 leti umrlega rud. paznika in bivša posestnica na Brusovšu. Naj ji sveti večna luč!

Vrsnik. — (Popravilo.) — Zvonik naše cerkve je dobil novo pločevinasto streho. Bila je res zelo potrebna. Letos so se izvršila popravila na vseh štirih cerkvah ledinske župnije, kar priča o delavnosti č. g. župnika in ključarjev ter naklonjenosti vernih hvaljiv. — O letini se še ne bomo hvalili, čeprav smo v župniji še skoro najmanj prizadeti po toči. Bomo povedali, kadar bo vse v kašči!

Podrateja. — Pri zadnji povodnji bi se bila kmalu zgodila nesreča. Več delavcev tukajšnje žage je šlo h Kobili, da bi splavili nekaj hlodov. Zvezali so jih deset skupaj, nato pa šli nanje in vse je lepo nesla voda. Voda pa je naraščala in delavci so le hitro zgubili oblast nad splavom. Kjer je bilo le kaj primerno, je skočil kakšen doli, zadnji je priveslal skoro do Idrije. Rešili so se vsi delavci, hlode pa je neslo.

Zavratac. — Vsak teden beremo v dopisih, koliko krajev je grozna toča že popolnoma uničila. Pri nas, hvala Bogu, vsaj dosedaj še ni bilo hude reči z njo, pač pa je na senu naredil precej škode dež. V splošnem se pričakuje srednje dobra letina. — Uredništvo bi prosili, da o priliki opiše, ali in pod kakimi pogoji se danes kmet zavaruje zoper točo?

Godovič. — (Požar.) — V ponedeljek 25. t. m. je v prvih jutranjih

urah na nepojasnen način izbruhnil požar pri gostilničarki in posestnici Mariji Bratuševi v Baraki. Goreti je začelo zunaj, odkoder se je požar hitro razširil na ogrodje hiše, ki je komaj par metrov od tal. Uničeno je vse, kar je bilo lesenega. Rešili so le nekaj pohištva, kar se je pač v naglici dalo. Na pomoč so prihiteli sosede in godoviški gasilci, toda radi osamljenega kraja je bila izdatna pomoč otežkočena. Škoda je velika in le deloma krita z zavarovalnino.

Iz Vipavske doline.

Osek. — Umrl je v bolnišnici usmiljenih bratov v Gorici dne 23. avgusta g. Anton Kožuh, mesar v Oseku. Pred par meseci mu je začel gniti palec na desni nogi. Ker se je pritaknila še sladkorna bolezen, se mu rana ni hotela zaceliti. Radi tega so mu morali odrezati vso nogo nad stopalom. V soboto proti večeru je pa za vedno zaspal. Poznan je bil daleč naokoli po svoji močni in veliki postavi. Pred vojno je bil več časa v obč. starešinstvu in do zadnjega časa odbornik pri oseški posojilnici. Bil je vester in skrben gospodar in zaradi tega zelo ugleden pri domačem ljudstvu. Truplo pokojnikovo so pripeljali v torek iz Gorice v Osek, kjer so ga pokopali na tukajšnjem pokopališču ob obilni udeležbi domačega in tujega občinstva. Na grobu so mu domači pevci zapeli ganljivo žalostinko »Jamica tiha.« Naj v domači zemlji v miru počiva, duša pa večni raj naj uživa!

Selo na Vipavskem. — 16. t. m. nas je toča ponovno obiskala ter neusmiljeno oklestila, kar je prvokrat pustila, tako da so vinogradi z redkimi izjemami čisto goli. Pridelek je uničen, koruza je večinoma razcefrana. Dva dni prej je Vipava poplavlila pelja ter posebno škodila krompirju, ki sedaj radi vlage gnije. Radi deževja so tudi poti razdrte; dobre volje bo treba, da jih popravimo. — V nedeljo 17. t. m. smo imeli cerkveno slavje sv. Roka s slovesno procesijo, katere se je udeležilo razen domačinov tudi mnogo okoličanov. Tudi pri blagoslovu jih je bilo mnogo. Poteklo je vse mirno, tudi pri kozarcu vina iz domače zadružne kleti, ki je res izborna kanljica.

Zalošče. — Tudi letos smo slovesno praznovali praznik sv. Lovrenca, ki je bil ravno v nedeljo. Bil je krasen dan. Obiskat nas je prišlo mnogo okoličanov. Posebno iz Prvačine jih je bilo dosti. Sv. mašo je daroval č. g. župnik iz Prvačine. Med službo božjo je prav lepo prepeval mešani zbor. Odlikovala se je zlasti solistinja, ki je prišla k nam iz Trsta na letovišče. Zahvaljujemo se rojakinji gospe Budihna, ki je darovala krasen prt sv. Lovrenca. Zahvala gre tudi požrtvovalnim dekletom za okrasitev cerkve. — Toča je obiskala tudi nas že večkrat in napravila tu in tam mnogo škode. — Običajni ples je bil v nevarnosti, da se ne bo vršil. Domači fantje niso

imeli poguma, zato so priskočili na pomoč sosede.

Vrabče. — (Divjak. — Uboj.) — Pretekli teden se je priklatil tam od Trsta nekje v našo vas mož, ki se je izdajal za sodarja. Bil je kot Judež. V gostilni na Polji je pokazal nekega dne svojo visoko izobrazbo s tem, da je javno zasramoval križ. Navzoči vojaki so fanta javno prisilili, da je dal zadoščenje, in Boga naj bi zahvalil, da jo je še tako poceni odnesel. Vsa čast vojakom! — V petek je pa na nepojasnen način ubil na senu spoštovano gospodinjo Nabergoj. Najbolj predrzno je bilo pa še to, da je mirno počakal in javil sam domačim, da je gospodinja ubita. Skoraj gotovo ni prav čiste pameti. Ljudje, ne sprejemajte pod streho, kogar ne poznate! Mož je po naših krajih že večkrat strašil.

Rihenberg. — (Neurja. — Cerkveno petje.) — Dne 13. t. m. zvečer nam je hudo neurje prineslo toliko dežja, da braniška struga ni mogla požirati vse vode, zato nam je Branica preplavila njive in travnike ter prizadajala občutno škodo. Potem je toča uničujoče oklestila nekatere predele naše občine. Vse to nam dela težke skrbi, kako bomo živeli! — Kako je pa s cerkvenimi pevci? Kaj je vzrok, da ne slišimo več tistega krasnega petja s kora? Nam se ne zdi vseeno, ako proizvajate svoje komade poleg zaklenjenega cerkvenega kora.

Gradišče nad Prvačino. — Čeprav nam je toča vinograde precej potolkla, vendar se še zabavamo. Plešemo skoraj vsako nedeljo. — Veliki Šmaren smo prav lepo obhajali. Zjutraj je bila sv. maša precej obiskana. Ob nedeljah pa že pazimo, da nismo v cerkvi preveč v gneči. — Kaj pa naše poti? Prosimo g. občinskega načelnika, naj si jih pride ogledat, kakšne so. Kupe gramoz so nam že davno pripeljali ob ceste, a le v zabavo otrokom, ki se igrajo z njim. — Most oz. brv čez Vipavo so nam zadnji nalivi čisto pokvarili. Kdor hoče čez z vozom, si mora pripeljati hlode ter narediti zasilen prehod.

Renče. — Vogersko. — V našem uredništvu se je zglasila mati nekega dekleta, ki prejema od raznih strani grozilna in svarilna pisma. Iz pisem izhaja, da se hoče nad dekletom maščevati neka druga ženska. Po materinih izjavah zasledujejo njeno hčerko tudi sumljivi postopači, ki so baže v službi omenjene maščevalne ženske. Ljudi, ki so vpleteni v to zadevo, opozarjamo, da se ne igrajo s takim ognjem. Če gre za šalo, je taka šala vse obsodbe vredna. Če pa je stvar resna, bodo krivci prej ali slej padli v roke pravice.

Col. — Pretekli mesec smo dobili novega občinskega komisarja v osebi g. Springerja. Ker je naš rojak, upamo, da bo znal vpoštovati razmere naše občine. — 10. avgusta je prvič pristopilo k mizi Gospodovi 28 malčkov. G. župniku smo za trud, ki ga ima z otroki, dolžni zahvalo. Bog mu stotero povrni! — Na praznik Marijinega vnebovzvetja smo zopet imeli ples. Naslednji dan pa je toča plesala po naših

majhnih vinogradih in njivah. Poskakovala je prav tako veselo kot prejšnji večer razposajeni plesalci po brjarju.

Ustje. — (Pretrsljiva nesreča.) — Zadnje sredo 20. t. m. sta v zgodnjih jutranjih urah šla lovski čuvaj Alojzij Čermelj in tovarniški delavec Franc Fakuč na lov na jazbeca. Nesreča je hotela, da se je Čermelju spodrsnilo. Pri tem se mu je sprožila puška in strel je zadel Fakuča v levo oprsje. Težko ranjenega so takoj prepeljali v goriško bolnico, toda vsaka pomoč je bila izključena: še tisti popoldan je umrl. Rajnki je bil zaveden naš mož, ki je svoj čas vneto sodeloval na prosvetnem polju. Bil je tudi član Apostolstva mož. Zapustil je plakajočo ženo in tri otročiče. Pokoj njegovi blagi duši, čast njegovemu spominu! Osirotelo družino pa naj tolaži Vsemogočni.

Iz goriške okolice.

Štandrež. — Zadnjič smo čitali v »Novem listu« o požaru v Mirnu, ki je vpepelil Brankovičev senik. Radi točnosti povemo, da Brankovičev senik ne spada pod Miren, ampak pod Štandrež ter leži na tako imenovanem Jeromitišču nasproti novemu pokopališču. Brez pomoči letalcev in njihovih brizgalk bi bila zgorela vsa štiri kmečka poslopja, ki stoje na tem kraju.

Iz Brd.

Gor. Cerovo. — V noči od srede na četrtek so neznani zlikovci vdrli v stanovanje tukajšnjega g. učitelja. Na krik sosedov in domačih so brez sledu in plena izginili. — Krompir smo izkopali; pridelek je srednje zadovoljiv. Pšenice je pol lanskega pridelka. — V oktobru dobimo elektriko.

Medana. — Letošnjo rožnico smo prav lepo praznovali. Slovesno mašo in lepo pridigo je imel naš rojak g. dr. Mihael Toroš. Petje je bilo krasno. Pohvala zboru! Popoldne smo imeli procesijo s kipom Matere božje. Pri procesiji je svirala biljanska godba. Fantje in možje bi se morali procesije udeležiti v večjem številu. — Od 18. do 21. avgusta smo imeli duhovne vaje za Marijino družbo. Vodil jih je g. dr. Brumat iz Gorice. — Letina kaže slabše kot lani.

S Krasa.

Kostanjevica. — Pri nas je umrl posestnik Franc Trampuž. Bolehal je več časa. Imel je šibko srce. Pokojni je bil trden gospodar. Pokoj njegovi duši!

Dane pri Sežani. — V naši vasi je med nekaterimi sosedi prišlo do nesoglasja radi električne razsvetljave. Sprva je naročilo luč precej posestnikov. Ko pa je bilo treba vse napeljati, so se nekateri skesali. Sedaj imamo v vasi samo tri javne svetilke. — Letina je bila pri nas srednja; obeta se nam ajda in oblica. Vinska kapljica bo tudi dobra, če Bog da.

Doberdob. — Letina ni nič kaj prida. Sirkva bomo imeli res dosti in sena več kot druga leta, toda krompirja,

pšenice in fižola bo malo. Toče dosejaj, hvala Bogu, nismo imeli.

Iz Istre.

Škrljevec — Glem pri Kopru. — Na Veliki Šmaren smo imeli v Glemu sveto mašo in po sv. maši procesijo. Slovesno mašo smo imeli že od nekaj, procesija pa je v navadi od leta 1927. Udeležili so se je tudi ljudje iz sosednje fare. Bil je zelo lep dan. — 17. avgusta smo imeli pa. ples, in sicer na Škrljevcu. Škrljevec in Glem sta majhni vasi, oddaljeni kakih pet minut druga od druge. Stalne gostilne pri nas ni, pač pa je enkrat na leto osmica. — V juliju smo imeli tudi točo, ki je v nekaterih krajih napravila precej škode. — Grozdja bo manj kot lani, krompir se tudi ni obnesel, turščica gre dobro in sena je tudi bilo, samo sadja ni.

S Pivke.

Trnovo. — (30 letnica Marijine družbe.) 17. t. m. je naša Mar. družba praznovala 30-letnico svojega obstoja. Udeležba je bila velika. Nanovo je bilo sprejetih okoli 80 deklet. Vidi se, da smo še živi. Vsem, ki so tako lepo opletle cerkev kakor tudi Marijinim družbam, ki so ta dan prihitele k nam, iskreni: »Nebeška Mati Vam plačaj!«

Šembije. — Letina je pri nas srednja. Včasih so ljudje kaj zaslužili z vožnjo iz Šenburgovih gozdov. Zdaj pa je lesna trgovina v težavah in še tega zaslužka ni. Ob nedeljah pa plešemo, da je kaj.

Iz Gor.

Tolmin. — (Prvo sv. obhajilo. — Slovo. — Nerodnikolesar. — Nov grob.) — V nedeljo so naši malčki praznovali najlepši dan življenja — dan prvega sv. obhajila. Okrog 60 jih je med prvo sv. mašo prvokrat pristopilo k mizi Gospodovi. Č. g. kaplan jim je napravil iskren nagovor, deklice iz Marijinega vrtea pa so jim zapele polno lepih pesmic. — V nedeljo se je poslovil od nas naš kaplan g. Fortunat Jeklin. Premeščen je v Solkan. Tako malo časa je bival pri nas, pa že mora družgam. Priljubil se je bil našemu ljudstvu, delal je z vso požrtvovalnostjo in vestno vršil vse dolžnosti, ki mu jih nalaga težki poklic. Želimo mu na novem mestu mnogo božjega blagoslova. Na njegovo mesto bo prišel g. Matija Fortuna iz Ledin nad Idrijo, kjer je letos v mesecu juniju pel novo mašo. — V preteklem tednu je spet nekdo v bližini cerkve povozil z motornim kolesom majhnega fantka, ki se je na kolenih precej potolkel. Čas bi že bil, da bi postali taki kolesarji previdnejši, in bi ne dirjali po cestah s tako naglico, da se vedno in vedno dogajajo nesreče. — Prejšnji četrtek so pokopali Nežo Tutovo iz Žabč. N. p. v m.!

Sv. Lucija. — (Tono.) — Radi zadnje povodnji 14. t. m. je bil jez pri elektrarni v Bači močno poškodovan, tako da smo bili par dni brez

električne razsvetljave. Sedaj pa je že toliko popravljen, da imamo zopet luč. Upati je, da bo v kratkem vse v redu, tako da bomo z našo elektrarno lahko vsi zadovoljni. — Tudi letos je prišlo veliko letoviščarjev, ki so na splošno zadovoljni in se prav dobro počutijo; posebno pa zadnji čas, ko imamo tako krasno vreme, da človeka kar sili v naravo, kjer si lahko ogleda lepoto naših gora. — Umrla je pred kratkim 78 let stara Marija Gabrščekova, p. d. Toncovka. Bila je skromna in skrbna gospodinja. — 16. t. m. pa je umrl Rijavec Matevž, p. d. Bovtnarjev stric, v starosti 72 let. Pokojni je bil vseskozi vzgleden in značajan krščanski mož, tako da ga je vsak spoštoval, kdor ga je poznal. — N. p. v m.!

Levpa. — (Poroka. — Smrt. — Letina.) — 18. avgusta se je poročil Andrej Gorjup z Jožefo Levpušček. Takoj drugi dan sta odpotovala v Arzgentino. Daj jima srečo, ljubi Bog! — 20. avgusta je umrla Jug Marija, dobra krščanska mati. Imela je lep pogreb. Vsem, ki so ji v dolgi boleznici večkrat priskočili na pomoč in jo spremljali na zadnji poti, gre zahvala. — Letošnja letina je slabša kot lanska. Krompir je slab, žita je pol lanskega pridelka, fižola bo komaj za seme, sadja ni nič, grozdja tudi ne.

Čezsoča. — (Resen opomin.) V predzadnji številki smo priobčili dopis, ki je bil od prve do zadnje vrstice neresničen. Nekdo si je dovolil grdo nepoštenost, da se je s potvojenim imenom po »Novem listu« maščeval, ker so mu dala dekleta brco. Tak pobalin tudi drugega ni zaslužil. Povemo samo, da bomo vsakega takega zavajalca naznanili pristojnemu oblastvu. Tudi krivo ime mu ne bo pomagalo.

Uredništvo.

Lokve pri Trnovem. — (Požar.) Prejšnji teden smo imeli pri nas velik požar. Ko so šli še pred zorom nekateri nabirat maline, so opazili, da je hiša Štefana Makuca št. 68 v ognju. Hiteli so k hiši in začeli buditi domačine, ki so mirno spali v podstrešju, in spodaj ležeče letoviščarje. Ker je bilo v podstrešju mnogo sena, se je ogenj zelo hitro širil in takoj zajel vso hišo. Ko so vzbujeni domači vsi prestrašeni hoteli po stopnicah na prosto, so iste že gorele. Sosedje so jim morali prinesti lestve, da so se rešili. Hiša je popolnoma zgorela. Škoda znaša okrog 25 tisoč lir in je le deloma krita z zavarovalnino. Hiša je bila nova, zato je udarec, ki je zadel Makučevo družino, tem težji.

Sedlo. — (Navdušeno delo za božjo muziko.) — Za našo vikarijsko cerkev sv. Križa je tvrdka »Cecilija« v Gorici postavila nove, lepo doneče orgle. Zelo se veselimo njih prijetnega glasu. Združili smo se v Sedlu gospodarji in gospodinje, fantje in dekleta; tudi vsi naši mutasti so bili zraven v lep zgled drugim. Pridružili so se nam v lepem številu naši dobro hoteči soobčinarji iz vnanjih vasi, med njimi šest 16 letnih fantov senoskov iz Stanovišč, ki so s svojimi no-

vimi kosami prvačili pri košnji. Tako smo, hvala Bogu, v lepem vremenu posekali travo na naših cerkvenih se-nožetih, in sicer za »božji lon« ter ne-kaj pripomogli v kritje stroškov za

cerkvene orgle. Po končanem delu smo skupno zapeli in se vsi zadovoljni podali domov k počitku. Bog živi tako navdušene delavce in delavke za delo v čast božjo in vsem stotero povrnil!

Premogovniki v Julijski Krajini.

Premog in njega važnost.

Pred davnimi časi so se po naši zemlji razprostirali širni gozdovi. Znanstvo je dokazalo, da so v teh gozdovih rasla drevesa, ki jih danes ne najdemo več na zemlji in ki so bila najbolj podobna današnji praproti, ki je torej neznatni pritlikovec v primeri z nekdanjimi orjaškimi oblikami. V svojem spreminjanju, to je v tvorenju gorovij in dolin med velikanskimi potresi in povodnjimi, se je zemlja na te gozdove zrušila in jih pokrila. Do razpadajočega lesa ni imel zrak dostopa in napravil se je premog. Pokrij kup sveže trave s ped debelo plastjo zemlje in ugotovil boš, da se bo trava spremenila v par tednih v ogljeni prah; če pa boš hotel dvigniti zemeljsko plast, se ti bo trava vžgala.

Kjer so odkrili velike in bogate zaloge premoga, tam se je razvila velika obrt, industrija. Tako je bilo in je v Nemčiji, v Angliji, na Francoskem, v Belgiji, v Zedinjenih državah ameriških, tako na Češkem, tako je v sednji Jugoslaviji, posebno v dravski banovini (Slovenija), tako se razvija danes velika obrt na Kitajskem in mogoče se bo razvila v bližnji bodočnosti tudi na južnem zemeljskem tečaju, kjer so baje Amerikanci odkrili velika skladišča premoga. Blizu severnega tečaja, in sicer na Svalbardih (Spitzbergih) že kopljejo ta črni dijamant, kot premog tudi imenujemo. Kjer je premog, tam je velika obrt, kjer je velika obrt, tam je zaslužek in tam je prebivalstvo gosto naseljeno.

Premog v Italiji:

Na vsem svetu se je izkopal milijonov kvintalov premoga

leta 1800. okoli	200
leta 1850. okoli	1000
leta 1900. okoli	7000
leta 1913. okoli	12000
leta 1929. okoli	15000

Od navedenih 15 tisoč milijonov kvintalov premoga se skoplje v Italiji letno le 9 do 10 milijonov kvintalov, ali na vsakega državljana komaj 20 do 25 kg. V celoti pa potrebuje Italija letno približno 150 milijonov kvintalov premoga, torej krije domača proizvodnja komaj 6 do 7% potrebe in vseh ostalih 93 do 94% premoga je treba uvoziti večinoma iz Anglije in Nemčije, nekoliko tudi iz Poljske, Češke, Francije in Zedinjenih držav.

Premog v Julijski Krajini.

Kot rečeno se izkoplje v Italiji letno približno 9 do 10 milijonov kvintalov premoga, in sicer iz 70 različnih premogovnikov. Trenotno preiskujejo še kakih 50 drugih premogovnikov, ki pa se za sedaj še ne izplačajo. Mogoče pa jih bodo izrabljali kdaj pozneje, če bodo našli bogate plasti oziroma žile premoga.

Od navedene proizvodnje premoga v Italiji odpadeta nad 2 milijona kvintalov ali več kot petina vse proizvodnje na Julijsko Krajino. Ker je premog iz Julijske Krajine v splošnem boljši kot iz ostalih pokrajin (predvsem iz Sardinije, Sicilije in Toskane), dosega vrednost v Julijski Krajini izkopenega premoga nad eno tretjino vse proizvodnje v Italiji.

V celoti je v Italiji zaposlenih pri premogovnikih v srednjem 6 do 7 tisoč delavcev, ki izkopljejo letno za približno 80 milijonov lir premoga. V Julijski Krajini je zaposlenih v premogovnikih nekaj nad 2200 delavcev, vrednost izkopenega premoga pa znaša okoli 30 milijonov lir.

Domači premogovniki.

V Julijski Krajini so važna tri premogovna ležišča, in sicer v okolici Labinja v Istri, tako imenovani Raški premogovniki, potem premogovnik v Vremah in premogovnik v Pontabelju.

Raški premogovniki:

Raški premogovniki leže v Raški in Krapanjski dolini v južno-vzhodni Istri blizu Labinja. Glavni rovi so v naseljenjih Vines, Kunj in Krapanj. Premogovniki so bili znani že pod Francozi, važni pa so postali predvsem pod Italijo. Premogovniki so last družbe »Arsa«, ki ima svoj sedež v Trstu in ima 40 milijonov lir delniškega kapitala (15 milijonov do leta 1920).

Pri »Arsi« je trenutno uslužbenih skoraj 2000 delavcev in drugih nastavlencev, ki se pa ne bavijo samo s proizvodnjo premoga, temveč vedno več tudi s proizvodnjo boksita, iz katerega delajo aluminij. »Arsa« izkoplje letno skoraj 2 milijona kvintalov tako imenovanega liburnskega premoga in nad pol milijona kvintalov boksita.

Vremski premogovniki.

Tudi vremski premogovniki so bili v obratu že v francoski dobi, to je pred 120 leti. Potem pa je delo zaspalo, dokler niso začeli l. 1881. čistiti zasutih rogov in je premogovnik začel zopet obratovati. Število zaposlenih delavcev je rastlo vse do leta 1913., ko je 8. decembra vdrla v premogovnik voda in 12 delavcem zaprla izhod iz rova. Rudniška uprava je takoj organizirala reševanje in poklicala v pomoč premogarje iz raških premogovnikov, rudarje iz Idrije ter izvežbano osebje in pripomočke iz Trsta. Po osemih dneh trudapolnega dela so prišli do treh ponesrečencev, od katerih je bil eden mrtev, dva Romuna pa živa. Oba sta v bolnici kmalu okrevala, četudi sta bila v rovu 204 ure brez vsake hrane. Kmalu pa je bilo jasno, da od ostalih 9 delavcev ni nihče več živ. Komaj po preteku 7 mesecev so

mrtvece prinesli iz jame. Med temi devetimi je bil po eden s Cerkljanskega, iz Godoviča in iz Famelj, po dva pa iz Britofa, Škofelj in Gor. Vrem.

Po nesreči je bilo delo prekinjeno za polnih devet let in komaj l. 1922. so zopet začeli delati. Rudnik je obratoval pod vodstvom družbe »Società Anonima Miniere Carbonifere« s sedežem v Trstu. Starejši premogovnik je v Vremskem Britofu, pred dvema letoma pa so začeli kopati novega v Zaverhku. Pri začetku je delo v Zaverhku lepo napredovalo, v zadnjem času pa je voda delo zelo otežkočila in trenutno je tu delo ukinjeno in so tudi sesalke že dvignjene iz jame. Najvišje število zaposlenih delavcev je znašalo pri obeh premogovnikih 150 do 180, trenutno pa jih je zaposlenih le kakih 30. Mogoče se bo (želeči bi bilo) število zaposlenega delavstva povečalo, posebno ker je prešlo sedaj tudi to podjetje bajè v roke družbe »Arsa«.

Glavni rov v Vremskem Britofu je 76 m globok, najgloblje pa pridejo poševni rovi, namreč do 150 m. Dnevno lahko izkopljejo v Vremskem Britofu do 200 kvintalov precej dobrega premoga.

Drugi premogovniki.

Premogovnik v Pontabelju je bil odkrit že pred par stoletji. Takrat je moralo biti v Kanalski dolini tudi več drugih rudnikov, saj so vasi Naborjet, Lužnica, Katrajn in celo Ovčja vas bile prvotno naselbine rudarjev in kovinskih delavcev. Trenotno premogovnik v Pontabelju ni posebno važen, a zaposluje vseeno približno 50 delavcev.

Drugih premogovnikov, vsaj dose-daj znanih, v Julijski Krajini ni, pač pa so marsikje najdišča premoga. Marsikateri Bric je pri kopanju svojega laporja tu pa tam naletel na koščke premoga. Tvrdba Vigano je pred leti čistila bivše rudnike srebra na Slapu ob Idrijei in istočasno vrtala za premogom v dolini Hotenje v Spodnji Tribuši, pa je delo opustila, četudi je našla precej premoga. Pridobivanje bi bilo predrago in se pri današnjih gospodarskih razmerah ne bi izplačalo. Tudi drugod se najdejo blizu vrha majhne plasti premoga, in iz tega lahko sklepamo, da morajo biti v globini večje zaloge premoga. Domneva se, da so velika ležišča premoga pod gorškimi Brdi, pod Vipavsko dolino, posebno v trikotu med Sv. Križem, Dobravljami in Skriljami; premog mora biti v Braniški dolini, posebno od Dolnje Branice do Manč, premog je tudi v okolici Ilirske Bistrice in drugod, ker je skoraj izključeno, da bi se jugoslovanska ležišča premoga končala pri Kočevju in da bi bili premogovniki v Britofu in ob Raši v Istri ozko omejeni otoki. Samo Bog ve, kako globoko je premog, tako imenovani črni dijamant, ki pa danes ni tako drag kot pravi dijamanti in se zato danes za iskanje ljudje mnogo manj brigajo. Bližnja ali daljnja bodočnost bo pokazala, ali je pri nas in kje je premog; kdo ga bo kopal, to pa ve samo Bog.

Književni pomenki.

Ivan Cankar: Zbrani spisi.

X. zvezek. Uvod in opombe napisal Izidor Cankar. Ljubljana, 1930. Založila Nova založba. Str. XVI+370. — (Cena: broš. Din 68; pol platno vez. Din 80.—; celo platno vez. Din 86.—; v pol usnje vez. Din 110.—.)

Po daljšem prestanku je zopet izšel zvezek Cankarjevih zbranih spisov. Ta zvezek obsega dušeslovno črtico »V samotje«, »Smrt in pogreb Jakoba Nesrečca«, »Aleša iz Razora«, »Marto« in »Črtice«, nastale od l. 1905. do 1906. Posebno zanimiv je odlomek nedokončanega romana »Marte«, ki je tu prvič objavljen. To je hvalnica poguma, dela, radostne žrtve in trpljenja. Škoda, da ga Cankar ni dovršil. Gotovo ni bil nikdar več v tako veselem, upa polnem duševnem razpoloženju. — O božiču izide enajsti zvezek zbranih spisov.

Ferdo Plemič:

Zadnji lutrovci na Vipavskem.

Povest iz minulih časov. Trst, 1930. Književna družina »Luč«. Tiskala Tiskarna »Edinost« v Trstu. Str. 119.

Pisatelj, ki so pri nas pisali povesti iz protestantske dobe, delim v dve skupini: v prvi se Jurčič, Tavčar, Pregelj, v drugi pa Koder in sedaj še Plemič. Prvim trem so se leta slovenskega protestantizma zdela zelo važna, ker so nekaka junaška doba, v kateri se je naš narod prvič duševno zdramil, in sicer v vseh plasteh; zato so jih, čeprav vsak po svoji načelni usmerjenosti, resno obdelali. Koder je pa okoren in neresen pisatelj. Temu je že rajni Menčinger po »cmokavzarsko« posvetil. Plemiču o kornosti ne moremo očitati, gotovo pa je, da je njegova povest ponesrečena. Imel je dobro voljo, manjka mu pa zmožnost kompozicije in dosledna završitev značajev in položajev. Ko prebereš povest do konca, nisi gotov, ali je bil pisatelj sam s seboj na jasnem o pomenu protestantizma za Slovence in ali ima o njem lastno, utrjeno mnenje. Najbolj posrečena, čeprav v začetku in koncu neskladna postava je gotovo vitez Jamarski, ki ti priklie v spomin Sienkiewiczvega Zaglobo ali pa Murnikovega viteza Ahaca (Hči grofa Blagaja). Tudi sentenciozni pater Vinicij ni slabo risan. Prednost povesti je še, da je snovno vzeta iz zgodovine naše ožje domačije. V obče pa je Plemič šolsko poučen (n. pr. str. 6, kjer opisuje Vipavo po Valvazorju) ali pa nepotreben paretičen. — Lessing pravi nekje, da je treba največje umetnike soditi zelo strogo, manjše pa manj strogo. Mislim, da sem sodil milo.

a k.

Cerkovnikovo opravilo v zvoniku.

Te dni je izšla tako naslovljena drobna knjižica (8 str.), ki stane 70 stot. v Katoliški knjigarni. Že naslov sam bo večini bravcev »Novega lista« povod, da čitanje tega sporočila kar preidejo, meneč: Ta ni zame, jaz nisem cerkovnik. Toda knjižica nima tako omejenega pomena; nje pomen ni samo oseben, ampak tudi splošen. Knjižice pouk ne velja le cerkovniku, njen pouk sega v varnost in ohranitev zvonov in stolpne ure, kar vse tvori glavno inetje vse cerkvene občine, torej tudi vsakega posamnega duhovljana, ki ima vzroka dovolj, da se pobriga za to, kar knjižica učí.

V povojnem času se je vzbudilo in naraslo zanimanje za naše zvonike in kar je v njih. O tem je vladala doslej splošna nevednost. Potrebnovali smo torej prav pričetnega pouka in ta potreben pouk podaja ta knjižica. Doslej mnogi naši cerkovniki niso niti vedeli, kako

nadzorovati zvonove in oskrbovati uro, in marsikateri g. cerkv. predstojnik jih ni mogel v tem poučiti. Zdaj je vse potrebno napisano in olajšano bo tudi gg. dekanom vsakoletno to zadevno vizitacijsko poročevanje, kot jim je naročeno z nadškofijsko naredbo, izdano v »Cerkvenem listu« predlanskega meseca marca.

Pisma izseljencev.

Morky. (Združene države), sredi avgusta: Kakor slišim je mnogo ljudi, ki mislijo, da je v Ameriki sam med in da se denar pobira kar po tleh. Zelo se motijo. Tukaj delamo samo dva ali tri dni na teden. Dosti jih je, ki ne zaslužijo niti za živež. Na tisoče jih je pa brez dela. Iz časopisov razberemo, da je v Ameriki več lačnih kot v Evropi. — Meseca novembra bodo pri nas volitve guvernerja in poslancev. Stranke so kandidate že imenovale. Pozdravljam vse bravce in bravke »Novega lista«, listu pa želim obilo novih naročnikov. — Albin Slavec.

Oakmont, 9. avgusta 1930. (Združene države): Tukaj pri nas je huda suša, ki je uničila vse poljske pridelke. Brezposelnost je velika. V premogovnikih delajo dva ali tri dni na teden. Pri nas je osem tvornic. Nekatere delajo malo, druge nič. Revščina je velika. Nas Slovencev še ni tako pritislilo, ker smo organizirani za slučaj bolezni ali smrti. Drugo leto bomo mogoče lahko prišli malo domov pogledat. — Stupar Anton, Janez Jagodnik.

Kaj se sliši po svetu.

V 50 letih.

V letu 1980., — tako je izjavil ruski inženir Igor Sikorsky, graditelj brzih letal, — bo postala svetovna obla pre-majhna. Letala bodo tedaj rezala ozračje s hitrostjo 650—700 milj, okrog 1000 kilometrov, na uro. Človek bo lahko zajtrkoval v Njujorku, kosil v Švici in večerjal v Afriki. Ako bo Njujorčanu v poletnih mesecih prevroče doma, bo napravil enodneveni polet na severni tečaj in se ohladil. Z železnico in ladjo bo potoval malo-kdo. Ves promet se bo vršil po zraku. Opravljali ga bodo velikanski zrakov-plovi in letala. Kdor bo šel na poročno potovanje, bo napravil polet okrog sveta, ki bo trajal 4 do 5 dni.

Tako ruski inženir. Upajmo, da bodo ljudje v 50 letih tudi bolj dobri in človekoljubni kakor dandanes.

Smrt najdebelejše žene na svetu.

Pretekli teden je v Raveni umrla 21 letna Dominika Zanzi. Tehtala je 251 kilogramov. Ko ji je bilo 15 let, je imela ravno en kvintal.

Shodnica v Kafarnavmu.

Kafarnavm, majhno mestece na obali Genezaretskega jezera, je bil najljubši Odrešenikov kraj. Tam je Jezus naredil mnogo čudežev, po Genezaretskem jezeru se je vozil in na njem je pomiril vihar ter priredil obilni ribji lov. V teku stoletij po Jezusovi smrti pa so mesto porušili in prebivalstvo ga je zapustilo, tako da ni ostal od njega več niti sled. Dolgo niti kraj ni bil znan, kje je stalo. Leta 1905. je nemško vzhodno društvo pričelo preiskovati. Začeto delo so na-

Las Palmas, 18. avgusta 1930.

Slovenski izseljenci na parniku »Belvedere« na poti v Južno Ameriko pozdravljajo starše, prijatelje in znance. — Germek Josipina in Kocman Marija iz Trsta; Anton Ušaj, družina Kraljeva iz Trebče; Vida Ferjančič, Kljun Rudolf, Ivan Ivančič iz Mislič pri Vipavi; Elizabeta Rebula, Gulič Antonija, Kos Marija iz Štanjela; Ivan Feletič iz Doberdoba; Svetina Rudolf, Poropat Jožef, Kovačič Rudolf iz Parada; Cotič Ciril iz Sv. Križa; Colja Ivana, Čuk Stanislav, Širca Marija, Trobec Marija, Kovačič Milan, Širca Ernesta, Širca Veronika, vsi iz Pliskovice; Rozina Grgič iz Padriča pri Trstu; Marija Čehar iz Barke.

Cherotte, 23. avgusta 1930. (Belgija.)

Fantje z Bovškega, zaposleni v rudniku »Harsard« v Cherotte, pošiljajo najiskrenejše pozdrave staršem, sorodnikom, fantom ter dekletom, ki naj se nas vendar spomnijo s kako razglednico, katera bo neštetokrat prečitana. Zaslužek je vedno manjši, delo vedno trše. Tudi brezposelnost se že pojavlja. Zato svetujemo vsakomur, naj ostane rajši doma. — V rudniku je Matiju Hosnerju iz Bovca odtrgalo dva prsta. Na isti roki je že v vojni izgubil dva. — V kratkem se bo poročil Franc Berginc iz Žage z neko Poljakinjo. Bilo srečno! — Kravanja Ciril, Franc Čopi, Stanko Komac, Fric Bizjak, Albert Hrovat, Mirko Gasperčič, Josip Mlekuž, Alojzij Zornik, bratje Kaus, Peter Berginc in Ivan Klavora, vsi iz Čezsoče; Ivan Berginc, Franc Berginc, Ferdinand Berginc iz Žage pri Bovcu.

daljevali frančiškani, ki so dosegli tudi uspeh. Odkrili so namreč shodnico, v katero je zahajal Jezus in v kateri je tolikokrat učil.

Iznajdljivi zdravnik.

Slavna italijanska igralka Eleonora Duse je bila večkrat živčno bolna. Zdravnikov pa ni mogla. Vsakega, ki se je prikazal v njeno sobo, je precej nevljudno odslovila. To je slišal neki norveški zdravnik. Ponudil se je, da bo igralko ozdravil. Vzel je s seboj gosli, na katere je igral izvrstno, in vstopil igraje v bolnično sobo. Duse je bila presenečena. Začela je z violinistom pogovor, med katerim se je pokazalo, da je umetnik na gosli po poklicu zdravnik. Bolnica se od takrat zdravnikov ni več bala.

Amerikanska izvršitev rabsodbe.

V Los Angelesu v Ameriki je bila neka velika slovesnost, katere so se udeležile nepregledne množice ljudi. Žepni tatovi so imeli izvrstno priliko za izvrševanje svojega poklica. Enega izmed njih so prijeli policijski stražniki v civilu ter ga peljali pred sodnika, ki mu je takoj prisodil 50 dolarjev globe. »Gospod sodnik,« pravi nato stražnik, ki je tatu aretiral, »globe najbrž ne bo mogel plačati. Preiskal sem namreč njegove župe in našel samo 30 dolarjev.« — »Spustite ga torej zopet med množico, toda ne izpušite ga izpred oči. Čez eno uro ga pripeljite nazaj. Globa 50 dolarjev ostane,« je odvrnil sodnik.

Kadar joče, se smeje...

V mestu Bordeaux (izg. Bordó) na Francoskem živi gospodična, ki je na-

pravila zdravnikom že mnogo preglavico. Kadar joče in zalivajo njena lica potoki bridkih solza, se njene oči smejejo kakor v največjem veselju; kadar se pa smeje, izražajo njene oči najglobkejšo tugo. Zdravniki menijo, da so nekateri živci na obrazu »zamešnjani.«

Naveličal se je Amerike.

Pred časom smo pisali o najstarejšem človeku na svetu, ki je 156-letni Turčin Zaro Agha. Ta mož je pred nekaj tedni odšel v Združene države ameriške. Povabili so ga tja, da bi s svojo osebo doprinesel živ dokaz, kako je zauživanje alkoholnih pijač, ki se v »suhi« Ameriki skrivaj zelo širi, škodljivo. Agha je namreč izjavil, da v vsem svojem življenju ni pokusil niti kapljice alkohola in da je najbrže zato dosegel tako izredno starost. Sedaj javljajo iz Carigrada, da je starec sporočil svoji družini, da je utrujen in da ne more več prenašati ponižanja, ki mu ga prizadevajo njegovi gospodarji. Boli ga, da ga oblečenega v turško narodno nošo vozijo iz kraja v kraj in razkazujejo kakor redko žival. Zato želi domov. Eden njegovih sinov, ki ima samo 90 let, je hotel iti po njega, a ga oblastva niso spoznala za sposobnega za tako dolgo pot. Sedaj se je odločil 60-letni vnuk, da odpotuje po nesrečnega starega očeta v daljno Ameriko.

Ubogi zetje.

Pred kratkim se je v Londonu osnovalo »društvo tašč«, ki ima namen, varovati koristi svojih članic. Povod za ustanovitev tega nenavadnega društva je dala sodna obravnava. Zet gospe Folders je lepega dne potisnil svojo taščo iz stanovanja. Razdražena gospa je zeta tožila in zahtevala odškodnino v znesku 5 tisoč šterlinov — skoro pol milijona lir. Njen odvetnik je pred sodiščem zgovorno branil pravice tašče in med drugim rekel: »Ta gospod zet je težko ranil materino sre in pogazil njene najsvežejše pravice. Odškodnina, ki jo moja varovanka zahteva, je malenkostna v primeri z žalostjo, ki jo je povzročil svoji tašči.« Sodniki so priznali, da je bila gospe Folders res prizadjana bridka bol, ker ji je bilo zabranjeno obiskovati lastno hčer. Po drugi strani pa so tudi naglasili, da so pravice zakonskega moža večje kakor pravice tašče. Sodni dvor je zato zeta oprostil. Naložil mu je samo, da mora dovoliti tašči, da trikrat na teden obišče hčer. Vsakokratni obisk pa ne sme trajati več kakor eno uro. Ta razsodba je silno ogorčila vse londonske tašče, ki so zato ustanovile zgoraj omenjeno društvo. Ubožice! Vidi se, da nimajo nujnejših opravkov, kakor delati preglavice zetom.

Objave.

V Logu pri Vipavi

bo 30. in 31. avgusta, to je v soboto in nedeljo, pobožnost za može in fante. Ponovno opozarjamo može in fante na to velevažno versko priložnost in jih vabimo, da se je udeležijo v obilnem številu. V Mariji je naša tolažba.

Kmetijska šola v Pazinu

javlja, da se bo v novembru začelo novo šolsko leto. Prošnje za sprejem je treba poslati do 15. oktobra na ravnateljstvo (Scuola di pratica agricola, Pisino — Istria), ki daje tudi natančnejša pojasnila.

Natečaj

za vložitev prošenj za 64 podtajniških mest v upravi notranjega ministrstva je podaljšan do 15. septembra 1930. Tako poroča kr. prefektura v Gorici.

Učne ustanove.

Goriška prefektura opozarja ponovno, da morajo vojne sirote, ki hočejo dobiti kako učno ustanovo, vložiti prošnjo najkasneje do 31. avgusta 1930., in sicer na: Comitato provinciale orfani Guerra presso R. Prefettura — Gorizia. Ta urad daja tudi natančnejša pojasnila.

Preklici in osmrtnice.

Če naročiš v listu »preklica«, pošlje istočasno tudi denar, ker drugače ne bo priobčen. Objava navadnega preklica stane najmanj 45 lir za enkrat.

Če naročiš osmrtnico ali zahvalo, sporoči vedno velikost. Najbolje storiš, da pošleš memo po kaki že priobčeni zahvali ali oglasu.

Izgubljeno.

Na poti iz Gorice do Ajdovščine je nekdo zgubil listnico z važnimi osebnimi papirji. Kdor jo je našel, naj jo proti povrnitvi stroškov pošlje na naslov lastnikov, ki je v listnici.

Listnica uredništva.

Dopisnikom. Vsi dopisniki naj se razločno podpisujejo. Podpis »Vaš naročnik« ne zadoštuje.

Dijaški zavod

»Alojzijevišča« v Gorici.

Odbor »Alojzijevišča« v Gorici sporoča, da bo v prihodnjem šolskem letu 1930-31 sprejel v zavod proti plačilu:

I. učence, ki so z dobrim uspehom dovršili 4. razred ljudske šole in ki se želijo pripraviti za sprejemni izpit v 1. razred katerekoli srednje šole z italijanskim učnim jezikom [gimnazije, realke, učiteljska in pripravljalne šole za praktične poklice (scuola di avviamento al lavoro)]. V ta namen bomo tudi prihodnje šolsko leto otvorili v zavodu pripravnico za srednje šole, t. j. 5. razred ljudske šole, v katerem se bodo gojili predvsem oni predmeti, ki pridejo v poštev pri sprejemnem izpitu za 1. razred srednjih šol.

Prošnji za sprejem v zavod naj prosilci priložijo sledeče listine:

1. krstni list (na kolkovanem papirju);
2. zadnje šolsko spričevalo;
3. spričevalo o cepljenju koz (na nekolkovanem papirju);
4. spričevalo dušnega pastirja o nravnem vedenju prosilca.

II. Sprejeli bomo tudi določeno število vzornih lanskoletnih gojencev, ki nameravajo obiskovati tukajšnje javne srednje šole. Tudi ti bivši gojenci morajo vložiti prošnjo, kateri naj priložijo spričevalo dušnega pastirja o obnašanju med počitnicami.

Prošnje s predpisanimi prilogami je treba poslati do 31. AVGUSTA t. l. na naslov: Odbor Alojzijevišča (Aloisianum), Gorizia, Via Don Bosco 3.

Ustna pojasnila daje vodstvo zavoda vsak dan od 9. do 11. ure dopoldne, izvzemši nedelje in praznike.

Strti od bridke žalosti javljamo vsem prijateljem in znaecem, da je naša ljuba mati in soproga

Josipina Bitežnik

danes 27. avg. ob štirih popoldne po daljšem bolehanju mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage pokojnice se bo vršil v petek 29. t. m. ob 10. uri predpoldne iz hiše žalosti na Kornu na mirensko pokopališče.

Gorica, 27. avg. 1930.

Žalujoči:

Josip Bitežnik, soprog.

Zala, Ela, Milko, Nada in Rajko, otroci.

ZA OBUVALO RABITE SAMO ČISTILO

LODIS,

KI USNJE OHRANI, OMEČI
IN OSVETLI.

Izdelek tvrdke „SIDOL COMPANY“ - Trst, via S. Zaccaria 4.

Gospodarstvo.

Trg kmečkih pridelkov.

Trst, 26. avgusta:

Sadje: grozdje žlahtnina 120 do 130, 200 do 280, breskve 160 do 280, smokve 120 do 160.

Zelenjad: radič 50 do 200, zelje 60, solata 50 do 80, solatica 200, jajčevc (melancane) 80, fižol v stročju 50 do 30, za kozico 100 do 120, bučice 80, kumare 50, špinača 50, paprika 100 do 120, blitva 50 do 60, paradižniki 60 do 80, lubenice 60, meloni 70.

Krompir 45.

Gorica, 27. avgusta:

Sadje: grozdje žlatnina 120 do 130, palestinka 200, moškat 160, hruške vrtolanjke 230 do 240, jabolka 80 do 120, češplje 160, breskve 120 do 400, smokve 100 do 120.

Zelenjad: fižol v stročju za solato 25 do 30, za kozico (kljukec) 40 do 50, paradižniki 15, kumarice 10, bučice 25, paprika 40, špinača 40 do 50, solata endivija in glavata 40 do 50, kapus 50 do 60, jajčevc 40.

Krompir 35, maslo 11 do 12, jajca 45 do 50.

Opomba: Češpelj je zelo malo na trgu, zato pa je večina lupilcev iz Brd odšla v Jugoslavijo. V Vremski dolini nimajo nobenega sadja, ne jabolk in ne češpelj. V Trstu so paradižniki precej dražji kot v Gorici, ker jih je začela tovarna v Izoli konservirati.

Rdeča detelja ali inkarnatka.

To deteljo imenujejo naši kmetovalci tudi laško, svinjsko in pomladno deteljo.

Korist te detelje tiči predvsem v tem, da jo sejemo med strniščno ajdo, med činkvantin pri osipanju, lahko pa tudi še po zgodnji koruzi septembra meseca in nam da velik pridelek izborne krme zgodaj spomladi. Poleg tega pokosimo inkarnatko že tako zgodaj, da še vedno lahko sejemo koruzo. Detelja inkarnatka je tedaj vmesna rastlina, nekak navrzek. Zato pa sejemo naši kmetovalci vedno več inkarnatke, posebno kjer je bila letina krme slaba. Letošnje leto je del Julijske Krajine pridelal mnogo krme, drugi del pa zelo malo. Ta del si z inkarnatko lahko še vedno oskrbi nekaj krme za zgodnjo pomlad, ko bodo zaloge izpraznjene.

Inkarnatka ne zahteva ravno najboljših zemelj, ne prenese pa dolgo trajne zimske vlage, posebno ne stojne vode. Zato jo moramo sejati na take njive, kjer se deževnica kmalu odteče.

Pri gnojenju je inkarnatka hvaležna — kot vse detelje — predvsem za kalijeva in fosforova gnojila. Zelo ji koristni tudi pesek iz obcestnih jarkov, ki ima v sebi predvsem obilo apna. Kalijeve soli raztrosimo na vsakih 100 štirijaških metrov po 2 kg, superfosfata pa 6 kg.

Seme inkarnatke prodajajo v trgovini golo in oblečeno. Vedno je bolj

prikladno golo seme, katerega posejemo na vsakih 100 štirijaških metrov po približno 30 dkg.

Inkarnatko lahko sejemo tudi med žito; v tem pogledu je najprikladnejša redko sejana rž. Najprej posejemo rž, šele potem deteljo.

Posojila v prosep poljedelstva.

Prejemamo na kupe vprašanj, kako bi kmetovalec prišel najlaže do posojila za prosep poljedelstva, to je, do tako imenovanega agrarnega kredita. Naj slede tu pojasnila:

Dajanje agrarnega kredita v Julijski Krajini odvisi od Zveznega zavoda beneških hranilnic (Istituto Federale delle Casse di Risparmio delle Venezia) s sedežem v Benetkah. V posameznih deželah (prefekturah) zastopa imenovani Zvezni zavod posebna hranilnica, tako v Gorici Mont, v Trstu Tržaška hranilnica (Cassa di Risparmio Triestina), v reški deželi Reška hranilnica (Cassa di Risparmio di Fiume). Imenovane hranilnice imajo v zakupu skoraj vse izterjevalnice davkov in zato dobi lahko vsakdo potrebna pojasnila pri glavnem sedežu hranilnice v Gorici, Trstu, Reki, Pulju, Vidmu, lahko pa tudi pri podeželskih izterjevalnicah in podružnicah imenovanih denarnih zavodov. Pojasnila se dobe tudi pri Kmetijskem uradu (Cattedra ambulante d'Agricoltura) toliko v središču kakor tudi pri podeželskih oddelkih.

Posojila so dveh vrst, in sicer:

1. Obratovalna posojila: za obrat in obdelovanje zemljišč, žetev, izkoriščanje in preosnovo pridelkov; za nabavo živine, poljedelskih strojev in orodja, ki jih rabi kmetovalec. Ta posojila je treba vrniti v treh letih (trije letni obroki), obresti pa je treba plačati 5,75%.

2. Posojila za zboljšave: za napravo nasadov (vinogradov, sadovnjakov itd.), za spremembo obdelovanja, n. pr. travnika v njivo, itd., za napravo poti do zemljišč in po zemljiščih, za gradnjo in popravo gospodarskih poslopij, gnojnikov, vodnjakov in namakalnih naprav, za splošno ureditev, osuševanje in namakanje zemljišč, za gradnjo svinjakov, napajališč, mejnih zidov in plotov ter oskrbo vseh takih naprav, s katerimi zboljšamo kmečko gospodarstvo in dvignemo proizvodnjo. Te vrste posojila trajajo 5 do 15 let. Za vsa posojila za zboljšave je danes mogoče dobiti pomoč od države, ki plača en del obresti, in sicer 2,5%, tako da je poljedelec obremenjen le s 4%.

Prošnji za posojilo za zboljšavo mora biti priložen stroškovnik (proračun) onih del, ki jih je izvršiti; priložen mora biti tudi načrt del.

Prošnje za posojila morajo biti spisane na posebnih vzorcih, ki se dobijo pri središču imenovanih hranilnic ali pa pri njih podružnicah in zastopstvih.

Kunčjega mesa

se v Italiji použije vedno več. V Turinju so l. 1921, pojedli 206.000 kuncev,

l. 1925, pa 499.000. Enako se je zvišala poraba kuncev tudi v drugih mestih, predvsem v Bologni in v Florenci. Pravtako se vedno bolj širi ljubezen do kunčjega mesa v Franciji, Nemčiji, Belgiji in tudi drugih državah. V zadnjih letih se goji mnogo kuncev predvsem radi kožuhovine.

Pridelek vina v Franciji

je znašal:

l. 1924	hl 67.312.236
l. 1925	hl 62.411.166
l. 1926	hl 40.564.101
l. 1927	hl 48.899.024
l. 1928	hl 57.890.686
l. 1929	hl 62.901.443

Francija izvozi letno okoli 3 milijone hl vina, največ v Nemčijo, v Anglijo in v Švico, uvozi pa predvsem iz svojih afriških kolonij okoli 8 milijonov hl. Torej ga Francozi, katerih je nekaj manj kot 40 milijonov, prav pošteno cukajo.

Jalove krave.

Po Julijski Krajini je zelo mnogo jalovih krav in večina je jalova radi boleznih na spolovilih. Ta bolezen pa je razširjena tudi po vsej Italiji in strokovnjaki računajo, da se rodi v Italiji letno radi boleznih 400.000 telet manj, kot bi se jih moralo po številu krav. Letno izgubo računajo strokovnjaki na 300 milijonov lir.

Da se temu zlu odpomore, je notranje ministrstvo v Rimu izdalo okrožnico na vse prefekte, ki morajo organizirati v posameznih deželah resno borbo proti bolezenski neplodnosti krav.

Neumna razglednica.

Protialkoholno tajništvo v Pellestrini je založilo neko razglednico, na kateri je naslikana steklenica z vinom, ki ima na svojem trebuhu mrtvaško glavo z napisom »nevarnost za življenje«. Podtajnik v poljedelskem ministrstvu Maresclachi je ugovarjal in dosegel od notranjega ministrstva, da je razprodajo gornje razglednice prepovedalo.

Stara umetna gnojila.

Včasih ostane kmetovalcu čez leto vreča umetnih gnojil in kmetovalci ne vedo, ali je umetno gnojilo dobro ali ne. V tem oziru velja sledeče:

Vsaka vlaga izluži iz umetnega gnojila nekaj hranilnih snovi in iste se tudi izgubijo, če postane umetno gnojilo radi vlage trdo. Če pa je umetno gnojilo shranjeno na suhem prostoru, je vedno dobro in ni izgubilo na svoji vrednosti ničesar. Zato je treba umetna gnojila hraniti vedno na suhem.

Sodi od zavelke.

Take sode popraviš, če najprej dobro oddrigneš grampo z dog (v velike sode zležeš sam, majhne čistiš z verigo), potem pa najprej sod opereš z vročo vodo, nato še enkrat z vročo vodo, kateri si dodal na vsakih 10 litrov po 1 kg živega apna in končno oplakneš parkrat z navadno, mrzlo vodo.

V splošnem je treba vsak bolan sod najprej očistiti grampe; šele potem zlijemo vanj vode oziroma tekočine. Prvo suho, potem mokro.

Nove postave.

POSTAVNO DEDOVANJE NEZAKONSKIH OTROK.

Čl. 743. civ. zak. določuje: Nezakonski otroci nimajo pravice do dedovanja po svojih roditeljih, če jih ni so prostovoljno ali prisiljeno (na podlagi sodnijske razzsodbe) priznali. Iz tega sledi, da imajo nezakonski otroci pravico do dedovanja le tedaj, če so jih roditelji postavno, to je na predpisan način priznali. Nezakonski otroci, ki jih roditelji niso na postaven način priznali, imajo pod določenimi pogoji pravico le do alimentov od roditeljev in njihove zapuščine, (če je bilo njihovo nezakonstvo ugotovljeno na eden izmed treh načinov čl. 193., kar smo omenili v poglavju o nezakonskih otrocih!) Le-to pravico imajo vedno tudi nezakonski otroci, ki so bili rojeni v zakonolomstvu ali od oseb, med katerimi je zakon po postavi sploh nemogoč.

Kakšne dedne pravice imajo torej priznani nezakonski otroci?

Če sodedujejo priznani nezakonski otroci skupno z zakonskimi otroci, imajo pravico le do polovice zapuščine, ki bi jo dobili, če bi bili zakonski. Pod zakonskimi otroci je treba razumeti tudi pozakonjene in posinovljene otroke (adoptirane). Ko sodedujejo torej nezakonski otroci skupno z zakonskimi, pozakonjenimi in posinovljenimi otroci, dobijo vedno le polovico dediščine, ki bi jim pritekala, če bi bili zakonski. Isto pravico imajo nezakonski otroci tudi tedaj, ko sodedujejo s potomci zakonskih in pozakonjenih otrok svojega nezakonskega očeta; ne morejo pa sodedovati s potomci nezakonskih in posinovljenih otrok svojega nezakonskega očeta. Tem namreč sploh ne pritiče pravica do dedovanja po starem očetu ali po stari materi, marveč le po očetu ali po materi, ki jih je priznala in po osebi, ki jih je posinovila.

Kako se izračuna polovica, ki pritiče nezakonskemu otroku?

Ker imajo nezakonski otroci pravico do polovice zapuščine, ki bi jim šla, če bi bili zakonski, je treba v število zakonskih otrok vseliti tudi nezakonske in potem določiti delež, ki odpade na vsako glavo; polovico deleža dobi nezakonski otrok, druga polovica pa pripade zakonskim otrokom ali njihovim potomcem.

Recimo, da se ima razdeliti dediščina med dvema zakonskima in dvema nezakonskima otrokoma. Delež na glavo znaša v tem slučaju tri dvanajstine; toda nezakonski otroci smejo dobiti le polovico tega deleža. Zato dobi vsak nezakonski otrok le po eno in pol dvajsetino, a vsak zakonski otrok dobi štiri in pol dvajsetin.

Kako se izračuna delež, ki pritiče nezakonskemu otroku, če je eden izmed zakonskih otrok nevreden za dedovanje ali če je od-

soten ali če se je odpovedal zapuščini? Če je zakonski otrok nevreden za dedovanje, se sploh ne vpošteva pri določevanju števila dedičev, ker nevredni ni pozvan na dedovanje. Če je kdo odsoten, priraste njegov delež deležem njegovih sodedičev. Če ostane nemo pri zgornjem primeru (dva zakonska in dva nezakonska otroka) in če je eden izmed zakonskih otrok, ki nima potomcev, odsoten, imamo štiri sodediče; delež znaša eno četrtino za vsakega; nezakonski otrok pa sme dobiti le polovico, torej eno osmino; četrtina, ki odpade na odsotnega, se razdeli na polovico med enim zakonskim in dvema nezakonskima otrokoma. Končno torej dobi zakonski otrok 10 šestnajstin in vsak nezakonski otrok dobi po 3 šestnajstine, skupno 6 šestnajstin.

Ako pa ima nevrednež in odsotni potomce, dedujejo ti namesto svojih roditeljev in si delijo zapuščino skupno z nezakonskima otrokoma tako, da ostane število sodedičev isto.

Če se pa eden izmed zakonskih otrok odpove zapuščini, ga pri določevanju števila dedičev sploh ni vpoštevati, pa naj ima potomce ali ne. Njegovi potomci ne morejo v tem slučaju sodedovati ne na mesto svojih roditeljev ne iz lastne pravice. Če se kdo odpove zapuščini, smatra postava, kakor da bi ne bil sploh pozvan na dedovanje. V našem primeru bi se torej zapuščina takole razdelila: Delež je ena tretjina. Vsak nezakonski otrok dobi eno šestino. Drugi dve tretjini dobi zakonski otrok, ker se zakonski otrok, ki se je zapuščini odpovedal, pri razdelitvi sploh ne vpošteva. Če bi se v danem primeru odpovedal zapuščini eden izmed nezakonskih otrok, dobi drugi nezakonski otrok vseeno eno šestino in 5 šestin dobita oba zakonska otroka.

Rekli smo že zgoraj, da smejo nezakonski otroci sodedovati tudi z zakonskimi in pozakonjenimi otroci svojega nezakonskega očeta, bodisi če ti dedujejo na mesto svojih roditeljev ali pa iz lastne pravice. Če sodedujejo

na mesto svojih roditeljev, se razdeli dediščina med potomci po rodovih in ne na glavo, kar smo že prej omenili.

Nezakonski otroci in postavni dediči druge vrste.

Če ne zapusti pokojnik otrok in njegovih potomcev, pač pa očeta, mater, ali deda in pradedu ali ženo, dobi nezakonski otrok dve tretjini zapuščine po svojem nezakonskem očetu, ostanek pa pritiče roditeljem ali ženi. Določbe »ne pusti otrok in potomcev« ni treba vzeti dobesedno. Isto velja namreč tudi za slučaj, če se je otrok odpovedal dediščini, ali če je nevreden za dedovanje in odsoten.

Nezakonski otroci dobijo torej dve tretjini dediščine, če sodedujejo z roditelji ali dedu ali pradedu ali z ženo pokojnikovo. Če pa sodedujejo istočasno z roditelji ali dedu ali pradedu in ženo, dobijo roditelji eno tretjino, eno četrtino žena in ostanek pritiče nezakonskemu otroku ali nezakonskim otrokom.

NAZNANILO.

Podpisani Anton Pečirer v Gorici, zastopnik tvrdke »Bratri Baar, Hranicia« v Moravskih Cerkvenicah, naznanjam cenj. občinstvu, da glede moje osebe ne odgovarja resnici objava g. A. Jeretiča v 34. številu »Novega lista«. Sporočam občinstvu, da zastopam na lastno roko ne samo omenjeno tvrdko, temveč še druge prvovrstne češke tovarne. Zagotavljam cenjene odjemalce, da bodo pri meni točno in pošteno postreženi.

Gorica, 26. avg. 1930.

ANTON PEČIRER.

Preklic.

Podpisani Čotar Josip iz Škrbine 59. obžalujem in preklicujem vse neresnične slabe vesti, ki sem jih razširjal o g. Antonu Bitežniku iz Škrbine 6. Smatram imenovanega za poštenjaka, ter se mu zahvaljujem, da je odstopil od kazenskega postopanja proti meni.

Škrbina, 14. avgusta 1930.

JOSIP ČOTAR.

SE JE OTVORILA

DNE
24
AVGUSTA

V TRSTU,
VIA RIBORGO 25,

NOVA TRGOVINA ČEVLJEV

(25) „CONCORRENZA CALZATURE,“ (25)
(TEKMA ČEVLJEV),

Nekaj primerov našega

PRVENSTVA V ZNIŽANJU:

- Moški čevlji, zelo močni, šivani, iz črne telečje kože lir 39.— par,
- moški čevlji, nizki, zelo močni, šivani, iz rumene telečje kože lir 49.— par,
- moški čevlji, težki, z lesenimi žeblički, iz črne kravje kože lir 44.— par,
- ženski čevlji, črni, zelo močni, šivani, z usnjato peto lir 32.— par,
- ženski čevlji, iz rumene telečje kože in svetlega ševro, z usnjato peto lir 45.— par,
- ženski čevlji v najmodernejših barvah in veliki izberi, z usnjatimi in lesenimi petami po lir 29.—, 33.—, 35.— par.

Razven tega imamo v zalogi veliko izbero čevljev za otroke po cenah, ki pobijajo vsako konkurenco.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje št. 594: Ali mora plačati mati samski davek za svojega polnoletnega in popolnoma zdravega sina? — **Odgovor:** Samski davek mora polnoletni sin sam plačati, če živi preč od matere. Če pa živita skupaj, je mati odgovorna za samski davek.

Vprašanje št. 595: Ali sme kdo prisiliti mladoletnega, da podpiše važno reč za odsotnega očeta? — **Odgovor:** Ne more prisiliti. Podpis mladoletnikov nima nobenega pomena in nikdar ne obvezuje očeta.

Vprašanje št. 596: Po možu imam malo njivico. Ali jo lahko prodam sinu, ker se bojim, da bi mi jo firma odvzela? — **Odgovor:** Če gre za vojno odškodnino, Vam trdka zemljišča ne more zarubiti. Svojemu sinu prodaste lahko zemljišče, kadar hočete.

Vprašanje št. 597: Ali sme biti glavni dedič tudi tuj državljan? — **Odgovor:** Dedič je lahko italijanski ali pa tuj državljan. Postava ne dela glede zapuščine razlike med domačimi in tujimi državljani.

Vprašanje št. 598: Ali je veljavna oporoka, če jo spišem sama brez notarja? — **Odgovor:** Po italijanski postavi je veljavna tudi tako zvana lastnoročna oporoka. Tako oporoko mora oporočnik v celoti sam napisati, podpisati z imenom in priimkom ter napisati tudi dan, mesec in leto, ko je bila napravljena.

Vprašanje št. 599: Zadnjič ste pisali o oglejskih znamenitostih. Kako pridem najlaže v Oglej iz Gorice? — **Odgovor:** Najkrajša pot je, da sedete na potniški avto, ki odhaja iz Gorice, via IX. Agosto, vsak dan ob 7. uri zjutraj. Potnina tja in nazaj stane 20 lir.

Vprašanje št. 600: Ali ima več redilnih snovi seno, pokošeno pred odevtenjem ali otava? — **Odgovor:** Prvovrstno seno ima 12% beljakovin, 3% tolščobe, 40% škrobovin, 23% vlaknin, 7% rudniških snovi in 15% vode. Otava vsebuje navadno 11% beljakovin, 3% tolščobe, 40% škrobovin, 22% vlaknin, 8% rudniških snovi in 15% vode. Iz navedenih števil sledi, da je pri redilnih snoveh razlika zelo majhna. Ker smo pa tu primerjali seno najboljšje vrste in navadno otavo, sledi, da je pri nas v splošnem otava vedno nekoliko boljše kot seno.

Vprašanje št. 601: Ali bi dobil 25 do 30.000 državnega posojila za sezidanje obširnega in modernega hleva? Sem nezadolžen. Posojilo želim vračati v letnih obrokih skozi 15 do 25 let. Kje bi zaprosil in kakšne obresti bi plačeval? — **Odgovor:** Obrnite se najprej na Kmetijski urad (Cattedra ambulante d'Agricoltura). Ker ste vi iz tržaške okolice, se obrnite na sedež v Trstu, via della Geppa 21. Tja predložite načrte za hlev in če bodo načrti odobreni, dobite posojilo od Tržaške hranilnice (Cassa di Risparmio Triestina). Obresti so okoli 4.5% (2% plača država), posojilo pa boste morali vrniti v 15 letnih obrokih. Za daljšo dobo Vam posojilo ne bo dovoljeno.

Vprašanje št. 602: Ali bi lahko pogozdil svoje parcele na Krasu na državne stroške ali s kakšno podporo? — **Odgovor:** Ker ste iz Tržaškega, se obrnite na poveljništvo gozdne nilice v Trstu (Milizia forestale). Trst, prefecturna palača. Tam dobite najboljša pojasnila. Ni izključeno, da Vam bo ustrezno.

Vprašanje št. 603: Kakšna zdravilna rastlina je podlessek, kje raste in zakaj se kot zdravilo rabi? — **Odgovor:** Podlessek raste spomladi in v jeseni predvsem na močvirnatih travnikih in ga je po naši deželi vse polno. Cvet

Vse blago poletne dobe
prodaja
po razprodajni ceni
trdka

ALL' ECONOMIA FAMILIARE Trst - Piazza Ponterosso N. 5

Mušola od	od L. 1.70 naprej.
mušola volnena	od L. 8.50 naprej.
creton	od L. 2.90 naprej.
perkal, dvojne višine	od L. 3.50 naprej.
blago za površnike	od L. 14.50 naprej.
blago za obleke	od L. 9.50 naprej.
gobasto blago za obleke	od L. 3.50 naprej.
madapolam	od L. 1.90 naprej.
jajčna kožica	od L. 2.70 naprej.
moške nogavice	od L. 1.20 naprej.
ženske nogavice	od L. 0.95 naprej.
gobaste brisače	od L. 1.75 naprej.
lanene brisače	od L. 2.80 naprej.

Bogata zaloga kotenin, maje, »pulloverjev« po konkurenčnih cenah.

Samo par dni! Izkoristite priliko!

Zobni zdravnik
dr. Robert Hlavaty
v TRSTU,
SE JE PRESELIL
v ulico **CARDUCCI 10/II.**
Ob sredah in sobotah ordnetra
v **POSTOJNI**

VZORČNI VELESEJEM v Ljubljani

GOZDARSKA in
LOVSKA RAZSTAVA.

31. avgusta — 15. septembra 1930.

Znižanja: v Italiji 30%, v Jugoslaviji 50% na običajnih železniških listkih.

Konzularni vizum dinarjev 20.—

Stanovanje preskrbi posetnikom na željo odbor.

Cena izkaznice Din 30.—. Izkaznica je na prodaj v Trstu, Pubblicità G. Cehovin, Viale XX Settembre 65/I, — tel. 83—34.

Zelo važne za skrbne gospodinje in krčmarice!

Aluminijeva posoda na vago po 25 lir kg.

Zelo znižane cene. Po naravnosti smešnih cenah razprodajamo razno vrstno kuhinjsko posodo in druge hišne potrebščine.

Trst, via Carducci 3
(nasproti bivši vojašnici.)

RUDOLF KOLL,

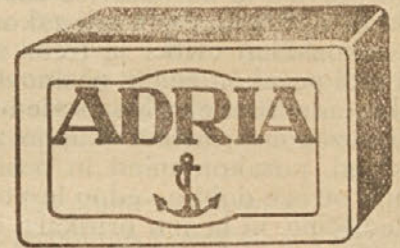
zobozdravniški atelje,
ustanovljen l. 1892.

odlikovan z najvišjimi odlikovanji iz Londona, Pariza, Dunaja, Gorice, Vidma in St.

Louisa, sprejema v **GORICI**,
via Arcivescovado 1, vsak dan
od 9.—12. in od 14.—17.,

v **KOBARIDU**
pa od 1. do 8. septembra.

Milo

najboljše milo za
pranje.

Zagotovljeno pristno
98.26 % brez sode.

Lir 10.000 jamstva
za pristnost.

Tovarna Pollitzer - Trst.

Tverdka Teod. Hribar - Gorica,

CORSO G. VERDI št. 32,

priporoča svojim starim odjemalcem domače in inozersko blago vseh vrst, posebno veliko izbero črnega sukna za čast. duhovščino in platno znanih tovarn Regenhart & Raymann za cerkvene prte.

Perilo za neveste od najnavadnejših do najfinejših vrst in vse potrebno za njihovo popolno opremo.

BLAGO SOLIDNO.

CENE ZMERNE.

lica je 10 do 15 centimetrov visoka, zvonaste oblike, bele do plave barve. Zakaj jo v zdravilstvu rabijo, ne vemo, ker je nevarna rastlina in so vsi njeni deli strupeni.

Vprašanje št. 604: Ali morajo napraviti gnojniščeno jamo tudi taki, ki imajo samo eno kravo? — **Odgovor:** Zakon ne pozna izjem.

Vprašanje št. 605: Sin je pri vojaki. Ali lahko dobi dopust, da bi pomagal pri poljskih delih? — **Odgovor:** Lahko. Vložite od županstva priporočeno prošnjo na poveljništvo polka, pri katerem služi.

Vprašanje št. 606: Kupila sem premoženje, napravila notarsko pogodbo in plačala vse pristojbine. Sedaj me pa terja registrski urad za neke pristojbine, ki bi jih moral plačati prejšnji gospodar. Ali sem dolžna plačati? — **Odgovor:** Zemljišče vedno jamči za stare davke in registrske pristojbine. Zato morate plačati stari dolg. Vi pa imate pravico zahtevati, da Vam prejšnji lastniki povrnejo plačani znesek.

Vprašanje št. 607: Moj oče je že pred 30 leti prodal sosedu kos zemljišča, a davek je pisan še vedno name. Kako naj rešim zadevo? — **Odgovor:** V prvi vrsti zahtevajte od sosedu, da Vam povrne, kar ste Vi plačali za zemljiški davek namesto njega. Če noče kupec pristati na oddelitev kupljenega zemljišča, ga lahko prisilite k temu s tožbo. Če ne gre za več ko 400 lir, izročite zadevo lahko ljudskemu sodniku. Ko dosežete oddelitev, morate zadevo urediti še pri katastralnem oddelku na davkariji.

Vprašanje št. 608: Sem letnika 1911. ter načravam iti v Ameriko. Ali lahko grem brez ozira na vojaško dolžnost? — **Odgovor:** Mogoče, toda le z dovoljenjem vojaškega oblasti; dovoljenje pa boste težko dobili.

Vprašanje št. 609: Posestvo je vredno 50.000 lir. Smo trije otroci. Oče je izplačal sestri 34.000 avstrijskih kron, bratu 12.000 lir, a nima v rokah potrdila, ali imata ta dva še pravico do nujnega deleža? — **Odgovor:** Ne moremo točno odgovoriti, ker ne vemo, kdaj je oče izplačal sestri 34.000 avstrijskih kron in koliko so bile vredne. Nujni delež za vsakega izračunate, če prištejete k vrednosti premoženja (manj dolgovi) vse kapitale ter sestri in bratu izplačane zneske in celotno svoto delite skozi šest, oziroma polovico premoženja s tremi.

Vprašanje št. 610: Iz moje strehe in dvorišča se odteka voda po jarku. Ker pa je sosedova klet nižja kot jarek, leze voda po malih luknjicah v njegovo klet. Voda teče tako že nad 30 let. Ali sem dolžan jarek odstraniti ali popraviti, da ne bo več voda tekla v sosedovo klet? — **Odgovor:** Vi morate odvodnico tako popraviti, da ne bo delala škode sosedovi kleti. Čeprav traja to stanje že več kot 30 let, ne morete priposestevovati pravice, da bi komu škodovali.

Vprašanje št. 611: Sem star 66 let, nezmožen za delo. Imel sem 20 otrok, 12 je mrtvih, 8 živih. Ali bi bil lahko prost davka? — **Odgovor:** Če je od osmih otrok šest še nepreskrbljenih (mladoletnih), imate pravico do oproščenja od nekaterih davkov, občinskih in deželnih doklad, šolskih pristojbin in prispevkov za sindikate. Prošnjo za oproščenje od državnih davkov je treba vložiti na davkarijo, za oproščenje od občinskih davkov na županstvo, deželnih doklad na deželno upravo, sindikatskih prispevkov na prefekturo, šolskih pristojbin na šolsko vodstvo.

Vprašanje št. 612: Ali ima posinovljenec enake pravice do posinovnikove zapuščine, kakor pravi sin do očetove? — **Odgovor:** Na

sproti posinovniku ima posinovljence iste za puščinske pravice kakor posinovnikovi zakonski otroci.

Vprašanje št. 613: Imam namen kupiti hišo, ki je bila last sedaj razpuščene občinske uprave. Kdo mora kupčijo potrditi, ali notar ali prefekt? — **Odgovor:** Preden kupite hišo, prepričajte se, da je prefektura prodajo odobrila. Potem šele napravite pri notarju kupno prodajno pogodbo.

POSNEMALNIKI

CENE:

za 65 litrov na nro 410 — L.

za 120 litrov na nro 510 — L.

JUST UŠAJ,

Gorica,

Piazza della Vittoria 4.

SO NAJBOLJŠI IN KLJUB TEMU NAJCENEJŠI

VELIKA RAZPRODAJA
vsega poletnega blaga pri tvrdki
S. LEVI, Trieste, via S. Lazzaro 9.

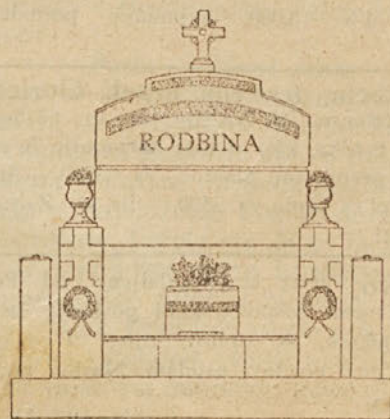
Madapolam	à L 1.80
Platno »Madonna«	à L 2.—
Platno »Irlanda«	à L 2.50
Širting »Milano«	à L 2.50
Širting »Sposa«	à L 2.90
Platno za rjuhe visoko 150 cm	à L 3.90
Dovlas za rjuhe visoko 150 cm	à L 4.40
Dovlas težji	à L 5.80
Svila za perilo	à L 1.90
Svila za obleke	od L 3.30 naprej
Prteninana meter	à L 4.—
Prtiči	à L 0.90
Brisače platnene na meter	à L 2.90
Popelin za srajce	od L 3.— naprej

Velika izbira perila za neveste

Posteljna pogrinjala	od L 11.— naprej
Cajh za moške hlače	od L 6.— naprej

in vse drugo po zelo nizkih cenah.

Za krojače so posebni popusti.
Pazite na številko!

NAGROBNE SPOMENIKE

iz najtrdnjšeega kraškega kamna iz lastnega kamnoloma, ki kljubuje vsem vremenskim neprilikam, izvršuje po ZMERNIH CENAH

ANTON GUŠTIN,
REPENTABOR (Monrupino),
pošta OPICINA.

Na željo pošilja raznovrstne načrte in cene proti povrnitvi, brez obveznosti za naročilo. Po dogovoru postavi spomenik sam na mesto.

TOLMIN

Zdravnik - kirurg - zobni zdravnik
dr. P. Ugo Netzbandt,
izvežban na klinikah na Dunaju in v Monakovem
(na Beverskem)

sprejema

v Tolminu vsako soboto in nedeljo
(pri drju Bussijn),
v Gorici druge dneve v tednu (via Dante10).

OTROCI

se igrajo večkrat na tleh in dobijo gliste, zajedavke, ki se morajo takoj uničiti, da ne nastanejo komplikacije.

ČOKOLADNI BONBON
ARRIBA PROTI GLISTAM
odpravi vse gliste.
V zelenih zavilkih po L. 1.—
Prodaja se v vseh lekarnah.

ARRIBA

ČOKOLADNI BONBON PROTI GLISTAM

Valuta — tuji denar.

Dne 26. avgusta si dal ali dobil za

1 dolar	19.07	»
1 angl. funt	92.98	»
100 dinarjev	33.91	»
100 šilingov (avstr.)	269.95	»
100 čeških kron	56.67	»
100 nemških mark	455.90	»
100 švic. frankov	371.20	»
100 franc. frankov	75.11	»
100 belga	266.90	»
Beneške obveznice	76.—	»
»Consolidato«	80.75	»

Loterijske številke

dne 23. avgusta 1930.

Bari	37	48	12	39	29
Florenca	67	50	57	54	88
Milan	63	51	79	57	84
Neapelj	28	8	86	85	62
Palermo	8	73	89	83	13
Rim	86	37	50	42	51
Turin	54	73	45	37	22
Benetke	9	29	4	19	52

Semnji v prihodnjem tednu.

Ponedeljek, 1. sept.: Cerčno, Kanfanar, Postojna, Boljunec, Sveto pri Komnu.

Torek, 2. sept.: Pazin, Herpelje, Zrenj.

Četrtek, 4. sept.: Krmin.

Petek, 5. sept.: Krmin.

Sobota, 6. sept.: Vodnjan.

TOLMIN.

Preizkušeni

zobni zdravnik

ROBERT BERKA

SPREJEMA

kot doslej

vsako nedeljo pri

drju Serjunu v Tolminu,

ostale dni pa

v GORICI, Corso Verdi 36.

ZDRAVNIK

dr. Gresic Adalberto,

mladi

(starejši sin),

sprejema vedno v svojem

ambulatoriju

v GORICI,

na Travniku (Piazza Vittoria) št. 14/1,

nad lekarno Cristofoletti.

Šofer s patentom II. stopnje išče službe. Naslov pri upravi.

Šoferska šola. Sprejemem 3 učence s hranom in stanovanjem, ves tečaj lir 500.—. Samo šola lir 200.—. Patent zajamčen. — Avtogaraža — Trst, via Ferriera 3, Cardi, pri Fumis.

Odgovorni urednik dr. Engelbert Besednjak
Tiskarna Katoliška tiskarna v Gorici.

Štev. 15

Mali oglasi.

Vsaka beseda stane 50 stot., debelo tiskana 1 lito, najmanj 5 lir. — Na vprašanja brez znamke ne odgovarjamo. Če je navedeno posebno geslo, pošljite ponudbe ali odgovore v zaprtem ovitku, na katerem je navedeno geslo.

Edini pooblaščenec za nabiranje oglasov za naš list v tržaški občini, starih pokrajinah Italije in v Jugoslaviji je Pubblicità G. Cehovin, Trst, viale XX Settembre 65, tel. 83—34.

Dva suha lipova hloda, najmanj 3 leta sušena, dolga 172 cm, debela 50 cm, kupim. Gorše, Gorica, via Cipressi 4.

Pohištvu nudi širom naše dežele znana industrija pohištva Štefan Gomišček, Solkan 280. Tu je velika izbira oprave iz trdega lesa po najnižjih cenah. Ne zamudite prilike!

Trgovski pomočnik, večje knjigovodstva in dopisovanja, s šoferskim patentom, išče službo. Naslov je pri upravi.

Vsakovrstni darovi za birmo po nizkih cenah. Kupujemo rabljeno zlato in srebro po najboljši ceni. »Moderna zlatarna«, Corso Verdi 13, Gorica, (nasproti novega zelenjadnega trga).

Naznanjam krojačem, šiviljam in nešiviljam, da bom otvoril koncem meseca septembra v Vipavi krojni tečaj. Poučevalo se bo vsakovrstno najmodernejše krojenje po zelo lahkem in zanesljivem sistemu. Ravno kar sem se vrnil iz večmesečnega potovanja, kjer sem proučeval modne novosti in bil diplomiran v Rimu, na Dunaju, v Nemčiji, Jugoslaviji in na Češkem. Kdor se želi udeležiti tečaja, naj se zgleda pri Ernestu Krapežu v Vipavi.

Gramofone, gramofonske plošče (tudi slovenske), fotografske potrebščine na drobno in debelo dobite v knjigarni Wokulat, Gorica, Corso Vitt. Eman. III. št. 7.

Posnemalnik »Vega«, najboljša vrsta in pinjo »Astra«, oboje malo rabljeno, prodam po nizki ceni. — Gorica, via Formica I (Koren).

Zdravilne posebnosti. Lekarna G. Castellano, last F. Bolaffio, Trst, via Belli, vogal via dell' Istria 7, tel. 64—85.

Iščem delovodjo, večšega vseh poljskih del, za večje posestvo. Naslov pove uprava.

Proda se tovorni avto (kamjon) 18 HP v najboljšem stanju. Gorica, via Dante 24.

Rabljene avtomobile, tovarne in luksuzne, v popolnem stanju, prodaja tudi na obroke. — Sežana 30.

Naznanilo: dne 5. septembra t. l. ob 16. uri se bo vršila pri tolminski preturi dražba posestva hiše št. 162 v Volčah, ki obstoji iz nove, po vojni sezidane hiše, obširnega vrta in dvorišča. Vse je ob deželni cesti. Cenilna vrednost: Lit 18.000, najmanjši ponudek Lit 9.250.

Ivan Kacin, tovarna orgel, Gorica, Piazza Tommaseo 29. Najstarejša in najbolj zanesljiva tvrdka, kjer dobite harmonije že za 700.— lir, prvovrstne pianine za 3500.— lir, ventilatorije za orgle za 2500.— lir. — Zahtevajte cenik!

Posestvo, četrt ure oddaljeno od Postojne, z vsemi gospodarskimi poskopi, lastnim vodnjakom, 8 oralov njiv, 9 oralov travnikov in 3 gozdovi prodam. Naslov pove uprava lista.

Neveste pozor! 2 omari, 2 postelji, 2 nočni omari, umivalnik z ogledalom in namorjem, vse iz trdega lesa, 2 žimnici iz 30 kg volne, 2 vzmeti, vse za lir 1890. Tapetnik, zaloga pohištva Jelerič, Torrenova di Bisterza. Naročila se sprejmejo tudi pri družnici v Postojni, zraven cerkve.

Vreče vsakovrstne kupuje in prodaja U. Margon, Trst, via Solitario 21, telefon 74—67.

Radi selitve razprodajam po znižanih cenah šivalne in kmetijske stroje: stiskalnice (preše), grozdne mline, pluge, brane itd. — Franc Saunig — Gorica, via Carducci 25.

Župna uprava v Sv. Križu pri Trstu, išče organista. Istočasno je lahko tudi cerkovnik.

Gospodična — praktikantinja, s trgovsko šolo, večša slovensčine, italijanščine in deloma nemščine, strojepisja in italijanske stenografije išče službe. Naslov pove uprava.

Kupim ročno mlatilnico, rabljeno, a dobro ohranjeno. Ponudbe na »Novi list.«

Ortoped N. BECCHI — TURIN,

via Ormea št. 32.,

IZVEDENEC ZA ZDRAVLJENJE

K I L E

BREZ OPERACIJE.

Bolni na kili se lahko z zaupanjem obrnejo na osebno znanega in izkušenega ortopeda ter pri njem naročijo posebno pripravo za zdravljenje.

Nova izvirna izjava.

Podpisani se je prepričal, da je zdravljenje z ortopedičnimi aparati N. BECCHI iz Turina zelo dobro in uspešno.

Vsaka kila, še tako velika in navidezno neozdravljiva, se odstrani in se niti deloma več ne pojavi po rabi aparata BECCHI.

Podpisani bo vedno predpisoval omenjene aparate, ker je prepričan o dobroti in splošnem uspehu, ki ga imajo pri bolnih na kili.

Dr. KARL BORTOLOTTI,

Trst, 4. julija 1930. (VIII).

Opozarjamo, da bodo ortopedi N. Becchi in njegovi pomočniki prišli v naslednje kraje:

v TRST: v soboto 30. in v nedeljo 31. avgusta v hotel »Europa«, Piazza Oberdan.

v POREČ: 1. septembra v hotel »Venezia«,

v PAZIN: 2. septembra v hotel »Roma«,

v PULJ: 2. septembra od 16. do 19. ure in 3. septembra od 8. do 16. ure v hotel »Mira-mare«,

v BUZET: 4. septembra v hotel »Alla Fontana«,

v BISTRICO: 5. septembra v hotel »Novak«,

v OPATIJO: 6. septembra v pension »Mostek«,

na REKO: 7. in 8. septembra v hotel »Rojale«,

v PORTOGRUARO: 9. septembra v hotel »Bompane«.